

Logotyp	Nazwa instytucji Muzeum Ustrońskie	
Tytuł jednostki / publikacji / fotografii „Beskid Śląski i Mały. Tereny narciarskie”		
Ilość stron oryginału 61	Ilość skanów 63	Liczba plików publikacji 63
Autor Marian Tadeusz Bielecki	Wydawnictwo / zakład fotograficzny Spółdzielczy Instytut Wydawniczy	Skan okładki
Miejsce wydania Warszawa	Rok wydania / Data powstania 1953 r.	
Sygnatura ---	Rodzaj zasobu (np. zdjęcie, czasopismo itp.) książka broszurowa	
Wymiary (wys x szer) 16,4 x 11,8 cm	Stan zachowania ---	Charakterystyka skanowanego obiektu przewodnik poświęcony turystyce górskiej i terenom narciarskim w Beskidzie Śląskim i Beskidzie Małym
Hasła przedmiotowe (okres historyczny, postacie, miejsce) 1953 r., Beskid Śląski, Beskid Mały, Karpaty, Bielsko-Biała, Cieszyn, Goleszów, Ustroń, Wisła, Żywiec, Zwardoń, Węgierska Górka, Miłówka, Równica, Wisła, Czantoria Wielka, Stożek Wielki, Barania Góra, Skrzyżne, Klimczok, Błatnia, Magura, Czupel, Magurka, Groniczek, Kiczera, Cisownik, Leskowiec		
Hasła tematyczne (np. miasto, przemysł, kuźnia, letnicy itp.) turystyka górska, krajoznawstwo, tereny narciarskie, wycieczki górskie, mapa turystyczna, przewodniki turystyczne		
Prawa autorskie ---		

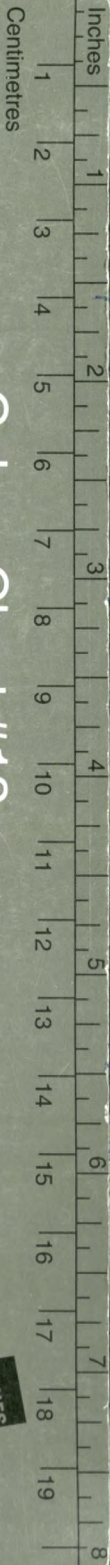
MARIAN TADEUSZ BIELECKI

**BESKID
ŚLĄSKI I MAŁY**

Tereny narciarskie

SPÓŁDZIELCZY INSTYTUT WYDAWNICZY „KRAJ”
WARSZAWA — 1953

1214

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

R

G

B

Grey Scale #13

C

M

Y

K

DANES PICTA .COM

A 1 2 3 4 5 6 **M** 8 9 10 11 12 13 14 15 **B** 17 18 19

Okładkę projektował
CZESŁAW BOROWCZYK

*

Redaktor
WACŁAW KOWALSKI

*

Zdjęcia
M. T. BIELECKI

MUZEUM USTRŃSKIE
im. Jana Jarockiego
w Ustroniu
43-450 Ustrzeń, ul. Hutnicza 3
tel. 854-29-96, NIP 548-10-63-940

Wydano w nakładzie 8.150 egz. na papierze
druk. sat. kl. V 70×100, 70 g. Objętość 2 ark.
drukarskie, 4 ark. wydawnicze. Zakł. Graf.
Dom Słowa Polskiego Warszawa. Druk ukończ.
w styczniu 1953 r. Zam. Nr 12. 4-B-52181

W I A D O M O Ś C I O G Ó L N E

Położenie i ukształtowanie. Karpaty stanowią olbrzymi łańcuch górski, ciągnący się łukiem od Bratysławy na przestrzeni około 130 km do Orsowy w Rumunii. Północna część łańcucha Karpat od źródeł Beczwy i Odry na Morawach, od tzw. Bramy Morawskiej aż po Przełęcz Dukielską nosi nazwę Beskidów. Beskidy dzielą się na Zachodnie i Wschodnie. Do Polski należą jedynie północne stoki Beskidów.

Opisywane przez nas tereny Beskidu Śląskiego i Małego leżą na obszarze województwa katowickiego i krakowskiego.

Krajobraz beskidzki z uwagi na jednorodną budowę geologiczną (tzw. „flisz“) wykazuje małe urozmaicenie, jednak jego piękno uwydatnia się w malowniczym ukształtowaniu. Układ gór beskidzkich jest pasmowy: grzbiety są na ogół łagodne, a wzniesienia szczytowe mają kształt czasem nawet spłaszczonych kopuł i kopców. Cały obszar górski pocięty jest szeregiem dolin, które w swych górnych częściach wykazują liczne rozwidlenia i stają się coraz to węższe i bardziej ciasne. Doliny wcinają się prostopadle do głównych osi pasm górskich. W przeciwieństwie do grzbietów stoki są na ogół strome i nierzadko wykazują spadek 20 — 30°. Różnica wysokości między szczytami a dnem dolin często jest znaczna i wynosi od 300—700 m. Opisane partie Beskidów dosięgają swą wysokością jedynie strefy regla górnego, tj. lasów czysto świerkowych. Znaczną większość szczytów oraz stoki gór porastają lasy świerkowe, jednak z powodu panujących tu silnych wiatrów i burz oraz długiego okresu ośnieżenia, lasy są często rzadkie, a drzewa karłowate i na pół obumarłe. Nieporównany wdzięk i malowniczość Beskidów podnosi w znacznym stopniu wielka ilość hal grzbietowych i polan, z których roztaczają się piękne widoki. Stanowią one także doskonałe tereny narciarskie.

Warunki śniegowe i atmosferyczne. Przeciętna grubość pokrywy śnieżnej w Beskidzie Śląskim wynosi od 50 cm

w dolinach do około 200 cm na szczytach. Największe opady przypadają na okres od połowy stycznia do połowy marca, ale nierzadko obserwujemy nawrót zimy nawet przy końcu marca. Turystykę narciarską w Beskidzie Śląskim uprawiać można od końca grudnia do końca marca. Niektóre wyższe partie górskie (grupa Klimczoka, Baraniej Góry i Skrzycznego), a zwłaszcza trasy zjazdowe na stokach północno-wschodnich pozwalają na zjazdy często do końca kwietnia. Początek zimy (koniec grudnia i pierwsza połowa stycznia) wydaje się porą mniej odpowiednią dla narciarzy, bowiem pomimo istniejącej już pokrywy śnieżnej brak wówczas tak koniecznego dla narciarzy podkładu, wyrównującego wszelkie zagłębienia i nierówności terenu.

Beskid Mały jako grupa górską niższą od Beskidu Śląskiego posiada nieco gorsze ośnieżenie, ale i tutaj w pełni sezonu doskonale można uprawiać turystykę narciarską.

Chociaż opisane partie Beskidów nie są na ogół niebezpieczne dla narciarza-turysty, to jednak powinien on być ostrożny i wiedzieć z jakimi trudnościami i niebezpieczeństwami może się spotkać.

Zimowe niebezpieczeństwa gór mogą być spowodowane śniegiem, pogodą, terenem i warunkami osobistymi narciarza-turysty.

Do pierwszej kategorii należą lawiny — w Beskidzie Śląskim i Małym nie spotykane oraz nawisy, które nie przedstawiają tu większej groźby. Śnieg może stworzyć jednak inne trudności. Ukształtowanie Beskidów i różne nachylenie stoków powoduje, iż narciarz-turysta spotkać się może podczas wędrowki, nawet w ciągu tej samej wycieczki z różnymi gatunkami śniegu: od idealnego puchu na starym, twardym podkładzie do lodoszreni, czy śniegu odwilżowego, mokrego lub nawet z zupełnym brakiem śniegu.

Do drugiej kategorii niebezpieczeństw należy mróz — nie szkodliwy przy bezwietrznej pogodzie, jednak dokuczliwy i groźny w czasie wichrów czy burz, zwłaszcza na odkrytych grzbietach. Groźnym także wrogiem narciarza-turysty jest mgła, powodująca zupełny brak widoczności — a w przypadku braku busoli oraz mapy — i zupełną utratę orientacji w terenie. Niebezpieczeństwo to zwiększają także spotykane i tu zadymki oraz burze śnieżne.

Trzecią kategorię niebezpieczeństw stwarza sam teren, często niełatwy w Beskidach.

Dla wyeliminowania ryzyka, wynikającego z braku do-

świadczenia turysty, z nieznamości terenu, czy niepełnego opanowania techniki narciarskiej, nie należy nigdy chodzić w góry samotnie. Narciarze winni się zrzęcać i brać udział jedynie w wycieczkach zorganizowanych pod kierownictwem doświadczonych przewodników i instruktorów.

W planowaniu wycieczek, a nawet przy wyborze celu bardzo pomocny jest Narciarski Komunikat Śniegowy (wydawany przez Państwowy Instytut Hydrologiczno-Meteorologiczny oraz Komisję Turystyki Narciarskiej PTTK w Krakowie), który podaje stan pogody, grubość warstwy śniegu w poszczególnych miejscowościach i na szczytach, prognozę pogody na najbliższe 3 dni oraz ostrzeżenia dla narciarzy. Komunikat ten ukazuje się przez cały sezon zimowy i jest podawany do wiadomości przez prasę i radio.

Komunikacja. Beskid Śląski i Mały są otoczone doskonałą siecią komunikacyjną, dzięki której narciarze mają zapewniony wygodny dojazd oraz łatwy powrót z wycieczek.

Obszar Beskidu Śląskiego leży pomiędzy linią kolejową Bielsko-Cieszyn (38 km) od północy, a linią Bielsko-Żywiec-Zwardoń (58 km) od wschodu. Bardzo wygodnie można również tu dotrzeć w sam środek Beskidu koleją z Katowic przez Golezów do Wisły Głębców (116 km). Beskid Mały otacza z zachodu wspomniana już linia Bielsko-Żywiec (21 km), od północy linia Bielsko-Wadowice (41 km), od wschodu linia Wadowice-Sucha (25 km), zaś od południa połączenie Suchej z Żywcem (35 km).

Ponadto obszar ten posiada doskonałą sieć dróg kołowych. W Beskidzie Śląskim przebiega najpiękniejsza w Polsce szosa górską ze Skoczowa przez Wisłę i przełęcz Kubalonkę do Istebnej i Koniakowa, z której serpentyn otwierają się na przełęczach i grzbietach rozległe widoki. Wspomniana szosa łączy się z gościńcem biegnącym od Jabłonkowa (CSR) przez Koniaków do Milówki i dalej doliną Soły do Żywca, skąd prowadzi na północny zachód do Bielska-Białej, zaś na wschód do Suchej. W poprzek Beskidu Małego biegnie goścień międzybrodzki od Żywca doliną Soły na północ do Kęt oraz goścień kocierski z Żywca przez przełęcz Kocierz do Andrychowa. Od wschodu otacza Beskid Mały goścień Sucha-Wadowice biegnący obok linii kolejowej przełomem Skawy. Od północy zarówno Beskid Śląski jak i Mały otoczone są całą siecią dobrych szos i dróg bitych, na których utrzymują komunikację zarówno autobusy PKS jak i miejskie (MZK).

Turystyka narciarska i wczasy. Konsekwencją dokonanych u nas przemian ustrojowych polityczno-gospodarczych jest przyjęcie zasady planowej gospodarki socjalistycznej, którą objęty być musi również ruch turystyczny i wczasowy.

Turystyka i wczasy to doskonała szkoła wychowawczo-społeczna dla najszerszych mas. Mając te cele do spełnienia w Polsce Ludowej zarzucono elitarne założenia turystyki przedwojennej i skierowano ją na tory szeroko zaplanowanego ruchu masowego.

Powojenny rozwój narciarstwa jako turystyki zimowej i sportu wymagał uchwycenia tego ruchu w zorganizowane formy. Obecnie stroną sportowo-wyczynową zajmuje się Sekcja Narciarska Głównego Komitetu Kultury Fizycznej oraz jej pionierzy zrzeseń, natomiast strona turystyczna oraz szkolenie podstawowe leży w rękach Komisji Turystyki Narciarskiej Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.

Postulat masowości w turystyce zimowej realizowany jest dziś przez PTTK, Fundusz Wczasów Pracowniczych CRZZ, zrzeszenia sportowe i koła narciarskie przy zakładach pracy oraz organizacje szkolne i młodzieżowe. Dzięki warunkom stworzonym przez Państwo Ludowe, wielotysięczne rzesze robotników i chłopów, inteligencji pracującej i młodzieży mają możliwość na wczasach i podczas wycieczek podnosić swą tężyznę fizyczną, zwiększając przez to dynamikę kolektywnego wysiłku nad realizacją porywających zadań Planu 6-letniego.

Najdobitniejszym wyrazem żywiłowego rozwoju, masowości i atrakcyjności turystyki zimowej był gwiazdzisty 4-dniowy Turystyczny Raid Narciarski PTTK z metą w Poroninie, zorganizowany w dniach od 6—10 lutego 1952 roku, w którym wzięło udział 288 drużyn o łącznej ilości 2232 uczestników z całego kraju. Są to liczby dotychczas niespotykane, z wyjątkiem Związku Radzieckiego.

Państwo Ludowe łoży poważne sumy na turystyczne zagospodarowanie terenu: buduje się domy turysty, domy wycieczkowe, schroniska górskie i wyciągi, utrzymuje się i buduje ścieżki turystyczne i nartostrady. PTTK w najżywszych centrach ruchu narciarskiego organizuje szkoły narciarskie i ośrodki szkolenia narciarskiego oraz wypożyczalnie sprzętu i ekwipunku, jak również terenowe sekcje Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego. PTTK posiada wykwalifikowaną kadrę instruktorów narciarstwa,

którzy są nie tylko biegłymi fachowcami i doświadczonymi turystami — narciarzami, ale i uczynnymi doradcami w zakresie doboru sprzętu i organizowania wycieczek.

Instruktorzy i przodownicy PTTK umożliwiają każdemu turystę zdobycie Górskiej Odznaki Narciarskiej, która uznana jest oficjalnie jako jedna z norm do odznaki SPO w grupie ćwiczeń do wyboru — z wytrzymałości. Odznaka GON PTTK winna znaleźć się na skafandrze czy wiatrówce każdego narciarza-turysty, gdyż jest ona obiektywnym miernikiem wysiłku, sprawdzianem jego kwalifikacji technicznych oraz osiągnięć indywidualnych.

Objaśnienia i skróty. Poszczególne grupy i pasma górskie opisywane są w przewodniku zasadniczo od zachodu na wschód, jednak w kolejności podyktowanej powiązaniem turystycznym terenu a nie geograficznym.

W pierwszym rzędzie podajemy ogólny charakter grupy górskiej, następnie punkty wyjściowe, na koniec zaś omawiamy poszczególne pasma. Najpierw podane są najdogodniejsze podejścia (możliwie najkrótsze), następnie są najdogodniejsze szlaki zjazdowe (możliwie najdłuższe). Należy zaznaczyć, że często niesposób podać przebiegu szlaków z całą ścisłością, bowiem droga narciarska istnieje wszędzie tam, gdzie mamy wolną przestrzeń, dlatego i narciarz nie wszędzie musi trzymać się niewolniczo opisanego szlaku.

Czas dla wyjść i zjazdów podano dla przeciętnie sprawnego narciarza, przy normalnych warunkach śniegowych i atmosferycznych.

Najczęściej szlaki narciarskie prowadzą ścieżkami turystycznymi używanymi w lecie przez turystów pieszych. Część tych ścieżek przystosowana jest już do ruchu narciarskiego, pozostałe zaś dostosowane będą do tego celu w przyszłości. Odcinki niektórych ścieżek nie zawsze są wygodne dla narciarzy i tam, gdzie za tym przemawiają względy na lepszą drogę, charakterystyczne widoki zimowe itp. — wyznakowane są warianty tych ścieżek oznaczone jak i trasy narciarskie — kolorowym skośnym krzyżem na żółto-pomarańczowym tle (koperta). Ponadto istnieją drogowskazy (z napisami), kierunkowskazy, znaki ostrzegawcze, a na polanach tyczki, które zatknięte parami ustawieniem wskazują dalszą drogę narciarzowi.

Nartostrady są to dogodne drogi do zjazdów w terenie trudnym dla narciarzy. Są one zamknięte dla podejścia ze względu na bezpieczeństwo ruchu. Jako szlaki wyłącznie

narciarskie są oznaczone znakami narciarskimi (koperta) i otablicowane jak pozostałe.

Szlaki narciarskie, na których ruch turystyczny podlega pewnym ograniczeniom, oznaczono przy tytułach gwiazdką.

Turyści udający się do strefy nadgranicznej winni zaznajomić się z obowiązującymi przepisami, dotyczącymi poruszania się w tej strefie oraz na szlakach turystycznych, wydanymi przez Prezydium Wojewódzkich Rad Narodowych, ponadto zasięgać informacji w placówkach PTTK oraz Strażnicach Wojsk Ochrony Pogranicza.

B E S K I D Ś L Ą S K I

Najdalej na zachód wysuniętą grupą Beskidów Zachodnich jest lesiste pasmo Beskidu Śląskiego, tworzące zwartą, powiązaną licznymi ramionami grupę gór, skupioną na przestrzeni około 450 km². Zajmuje ono południową część tzw. Śląska Zielonego, oddzielając go od Żywiecczyny. Pasma przebiega w kształcie litery U, którą wyznaczają następujące szczyty: Mała i Wielka Czantoria, Stożek, Kiczory, Młoda Góra, Karolówka, Barania Góra, Skrzyczne i Klimczok. Obejmuje ono wewnątrz dwie doliny: Wisły i Brennicy, które znów przedziela niewysoki grzbiet biegnący od Przełęczy Salmopolskiej do Równicy. Zachodnim pasmem grzbietowym (Czantoria — Stożek) przebiega granica Państwa. Szczyty wykazują przeciętną wysokość od 900 do 1200 m i przewyższają otaczające je doliny o 500 — 750 m. U północnych stoków Beskidu Śląskiego rozciąga się region turystyczny bielsko-biański, zaś wewnątrz niego — region wiślański. Beskid Śląski, dzięki bliskości największego ośrodka przemysłowego jakim jest Górny Śląsk, jest najbardziej znany i uczęszczany, a zarazem stanowi jeden z najlepiej zagospodarowanych terenów turystycznych Polski. Obszar ten jest centralnym regionem wypoczynkowo-sportowym i niejako płucami Czarnego Śląska. Nie jest dziełem przypadku, iż właśnie ten teren otrzymuje obecnie dwie nowoczesne inwestycje w postaci wyciągów górskich, które zainteresują Beskidem jeszcze większe rzesze turystów, oddziałując turystycznie przeludnione tereny Tatr i Podhala.

PUNKTY WYJŚCIOWE

Bielsko — Biała to niedawno połączone w jedną całość administracyjną dwa miasta, stanowiące zespół gospodarczy liczący około 60.000 mieszkańców. Bielsko-Biała jest obok

Łodzi największym ośrodkiem przemysłu sukienniczego w Polsce, posiada ponadto rozwinięty przemysł maszyn włókienniczych, metalurgiczny, motoryzacyjny, papierniczy, tłuszczowy, chemiczny, drzewny i spożywczy. Pracuje tu ponad 30 000 robotników, z czego połowa dojeżdża z pobliskich miejscowości. W Bielsku-Białej godny jest widzenia zabytkowy zamek Sułkowskich, Państwowy Teatr, Ratusz, oraz basen kąpielowy (jeden z najpiękniej położonych w Polsce). W mieście mamy cały szereg szkół podstawowych, średnich, zawodowych oraz wydział Wyższej Szkoły Inżynierskiej.

Bielsko — „miasto stu kominów“, położone u stóp północnych stoków Beskidu Śląskiego, stanowi pierwszorzędną punkt wypadowy w Beskid Śląski i Mały. W Bielsku-Białej krzyżują się linie kolejowe na trasie: Cieszyn — Golezów — Bielsko — Wadowice — Kalwaria oraz Katowice — Bielsko — Żywiec — Zawardów. W tych samych kierunkach przebiegają szosy, na których utrzymują komunikację autobusy PKS oraz MZK. Bielsko-Biała posiada dwie linie tramwajowe: od dworca kolejowego (325 m n.p.m.) do Aleksandrowic (długości ok. 2300 m) oraz z dworca kolejowego do Parku Ludowego (długości ok. 4800 m).

Bielsko-Biała jest siedzibą okręgowej Dyrekcji FWP, która zarządza ośrodkami wczasowymi na terenie województwa katowickiego i krakowskiego. W Bielsku-Białej działa ponadto Oddział PTTK (ul. 1 Maja 47), Oddział Zarządu Urządzeń Turystycznych PTTK (ul. Krasińskiego 26 tel. 2099) oraz wiele związkowych zrzeseń sportowych. Bielsko-Biała dysponuje licznym aktywem narciarskim, zarówno w zakresie turystyki jak i sportu wyczynowego.

Jednym z przedmieść są Mikuszowice, oddalone od śródmieścia ok. 4 km w kierunku południowym w stronę gór, dokąd prowadzi linia tramwajowa, kończąca się przystankiem Park Ludowy (dawniej Cygański Las) na wysokości ok. 360 m n.p.m. Na terenie Parku Ludowego w odległości 1300 m (20 min. marszu) od końcowego przystanku tramwajowego w kierunku południowym znajduje się treningowa skocznia narciarska, a jeszcze 700 m dalej na południowy wschód (10 min. marszu) wylot toru saneczkowego z Koziej Góry. Obok przystanku tramwajowego w Parku Ludowym tablica orientacyjna PTTK: punkt wyjściowy na Kozią Górę, Szyndzielnię, Klimczok, Magurę i Białnią. Dojazd tramwajem sprzed dworca kolejowego w Bielsku trwa 25 minut.

Mikuszowice są siedzibą Ośrodka Wypoczynkowego FWP, który zarządza wczasowiskami Funduszu Wczasów Pracowniczych w Szczyrku, Jaworzu, Wapienicy, Węgierskiej Górcie, Soli i Zwardoniu. W kierunku południowo-zachodnim w stronę gór ciągnie się Olszówka Dolna i Górna, a na terenie tej ostatniej znajduje się dolna stacja kolei linowej na Szyndzielnię.

Kolej linowa na Szyndzielnię jest kolejką gondolową o ruchu okrężnym. Budowę zapoczątkowano w 1950 r. Jest to jedno z najnowocześniejszych urządzeń tego typu w Europie, oddane przez Państwo Ludowe do użytku tyśięcznych rzesz mas robotniczych, dla turystów, sportowców i wczasowiczów z całej Polski. Stanowi ona jeszcze jeden dowód troski naszego Państwa o człowieka, który buduje podwaliny ustroju socjalistycznego w Polsce. Długość trasy kolejki wynosi 1920 m, wysokość dolnej stacji 503 m npm., stacji górnej — 954 m npm., przeciętne nachylenie liny wynosi 14 stopni. Na tej linii nośnej i ciągnącej zarazem, o średnicy 21 mm, umocowane są za pomocą automatycznych sprzęgieł 4-osobowe wagoniki w liczbie 32, które posuwając się z szybkością ok. 2,5 m/sek. w ciągu godziny przewożą ok. 300 osób na Halę Kamienicką pod Szyndzielnią. Rolki 7 stalowych podpór przepuszczają linę obiegającą ruchem prawostronnym, na której szybują wagoniki na wysokości 8 — 15 m ponad lesistą dolinką i stokami Mokrego Gronia, aby po 13 min. jazdy dowieźć pasażerów na peron górnej stacji PKL.

Na linii kolejowej Bielsko-Cieszyn położone są jeszcze dalsze miejscowości umożliwiające wycieczki w Beskid Śląski. Niżej przy ich opisach w nawiasach podano odległości od Bielska.

Wapienica (8 km, 365 m npm., stacja kolejowa i przystanek autobusów) znana z istniejącego tu sztucznego jeziora w dolinie Ludwiki, wczasowisko FWP, punkt wyjścia na Szyndzielnię i Błatnią.

Jaworze (11 km, 350 — 380 m npm., stacja kolejowa i autobusowa) wczasowisko FWP i stacja klimatyczna u wylotu dolin Szerokiej i Kamieńca, punkt wyjścia na Błatnią.

Grodziec (15 km, około 360 m npm., stacja kolejowa i przystanek autobusów) punkt wyjścia na Czubel i Błatnią.

Bażanowice (33 km, 350 m npm., stacja kolejowa i przystanek autobusów), punkt wyjścia na Tuł i Czantorię*.

W dolinie Brennicy, między pasmem Równicy a Błatni leży na wysokości ok. 420 m Brenna (przystanek autobusów), w odległości 15 km na południowy wschód od Skoczowa (stacja kolejowa). Zachował się tu odrębny folklor góralski. Punkt wyjścia na Równicę, Stary Groń, Przełęcz Salmopolską, przełęcz Skalkę i Błatnią.

Na linii kolejowej Golezów — Wisła Głębcze, w dolinie Wisły położonych jest szereg miejscowości umożliwiających wyjście w głąb gór (w nawiasie odległość w km od Golezowa).

Ustron (6 km, 350 — 380 m npm., stacja kolejowa i przystanek autobusów) wczasowisko FWP, punkt wyjścia na Równicę, Czantorię Małą* i Czantorię Wielką*.

Polana (10 km, 400 m npm., stacja kolejowa i przystanek autobusów), wczasowisko FWP, punkt wyjścia na Równicę i Czantorię Wielką.

Obłaziec (13 km, 402 m npm., przystanek osobowy i przystanek autobusowy), punkt wyjścia na Orłową i Soszów*.

Wisła (15 km, 428 m npm., stacja kolejowa i przystanek autobusowy), wczasowisko FWP (siedziba ośrodka wypoczynkowego), znane nowoczesne uzdrowisko i górską stacją wypoczynkową oraz ośrodek narciarski (LZS). Punkt wyjścia na Soszów*. Wisła ciągnie się dalej na południe w górę doliny Wisły i posiada dalsze dwa przysiółki: Dziechcinę i Głębcze.

Dziechcinka (17 km, ok. 450 m npm., przystanek kolejowy i autobusowy), punkt wyjścia na Kamienny, Przełęcz Salmopolską, Baranią Górę i Stożek*.

Głębcze (20 km, 514 m npm., końcowa stacja kolejowa i przystanek autobusowy), punkt wyjścia na Stożek, Kiczory*, Koziniec, Kubalonkę i Baranią Górę.

Istebna (ok. 600 m npm., przystanek autobusów), najpiękniejsza wieś w Beskidzie Śląskim, oddalona o 11 km od Wisły-Głębców i połączona z nią wspaniałą szosą górską, przerzuconą serpentynami przez przełęcz Kubalonkę. Położona jest w dolinie Olzy i na słonecznych stokach Złotego Gronia, zachowuje wiele charakterystycznego góralskiego folkloru. Na stokach Kubalonki zbudowane zostało ogromne, nowoczesne sanatorium przeciwgruźlicze dla dzieci.

Istebna stanowi punkt wyjścia na Stożek*, Baranią Górę, Ochodzitą i do Zwardonia.

Koniaków (725 m npm., końcowy przystanek auto-

busów o 6 km od Istebnej) stanowi podobnie jak ona oraz sąsiednia wieś Jaworzynka wspaniałe centrum góralskiego folkloru, zdobnictwa, a zwłaszcza słynnego koronkarstwa. Tereny Koniakowa i Istebnej są zawsze doskonale ośnieżone; z okolicznych wsi rekrutuje się wielu młodych narciarzy Ludowych Zrzeszeń Sportowych. Punkt wyjścia na Baranią Górę, Stecówkę, Ochodzitą i do Zwardonia.

Na linii kolejowej Bielsko — Żywiec — Zwardoń leżą w dolinie Soly liczne miejscowości, ułatwiające wyjście w Beskid Śląski (w nawiasie odległość od Bielska).

Zwardoń (58 km, 685 m npm., graniczna stacja kolejowa), najwyżej w Beskidach położone wczasowisko FWP i znané zimowisko o bardzo korzystnych warunkach terenowych i doskonałym ośnieżeniu. W odległości 15 min. od dworca — schronisko PTTK. Punkt wyjścia na Baranią Górę i w grupę Beskidu Raczańskiego.

Milówka (37 km, 452 m npm., stacja kolejowa) letnisko i zimowisko, punkt wyjścia na Baranią Górę i w Beskid Żywiecki.

Węgierska Górka (31 km, 406 m npm., stacja kolejowa) wczasowisko FWP i stacja klimatyczna u podnóża Glinnego. Punkt wyjścia na Baranią Górę i w Beskid Żywiecki.

Żywiec (21 km, 346 m npm., nazywany „stolicą“ Beskidu Zachodniego, miasto powiatowe położone nadzwyczaj malowniczo u stóp Grójca, w środku Kotliny Żywieckiej, otoczone zewsząd łańcuchami górskimi. Znany jest on z produkowanych tu doskonałych gatunków piwa eksportowego, posiada ponadto rozwinięty przemysł. W okolicy zachowały się jeszcze bogate stroje ludowe oraz tradycyjne obrzędy góralskie. Żywiec jest siedzibą aktywnego Oddziału PTTK oraz Ekspozytury Zarządu Urządzeń Turystycznych PTTK (ul. Kościuszki 22). Naprzeciwko dworca kolejowego znajduje się Dom Wycieczkowy PTTK. Stanowi on punkt wyjścia na Skrzyczne (autobusem do Lipowej — 8 km, po czym podejście) oraz w Beskid Mały.

Bystra (8 km, 400 m npm., stacja kolejowa i przystanek autobusów) jak i sąsiednia wieś Wilkowice, to letnisko i zimowisko w dolinie Białki u północno-wschodniego krańca Beskidu Śląskiego. Znajduje się tu wielkie, nowoczesne sanatorium przeciwgruźlicze. Punkt wyjścia na Równię, Kozią Górę, Szyndzielnię, Klimczok, Magurę i Błatnią.

Szczyrk (18 km., ok. 500 m npm., przystanek autobu-

sów) popularne wczasowisko FWP, stacja klimatyczna i turystyczna u stóp Skrzycznego i Magury. Położony wśród gór, w bardzo malowniczej, słonecznej i osłoniętej od wiatrów dolinie Żyliicy zawdzięcza swój rozwój i rozgłos wielkiej zimowej bazy narciarstwa, która stawia go na jedno z pierwszych miejsc w Polsce po Zakopanem. Różnorodność terenów narciarskich, najładniejszych w całych Beskidach, w skali od najłatwiejszych do najtrudniejszych, doskonałe ośnieżenie, trzy skocznie narciarskie, tory slalomowe, a zwłaszcza zdrowy wiejski element zawodniczy, są tymi przesłankami, które zadecydowały o podniesieniu Szczyrku do roli czołowego ośrodka masowej turystyki narciarskiej i wzorowego zimowiska oraz ważnej bazy turystycznej w Polsce. Masowej turystyce służyć tu będzie wyciąg górski na Skrzyczne „śląski Kasprowy Wierch“, którego budowę rozpocznie się w 1953 roku. Będzie to wyciąg typu krzeselkowego, dwuodcinkowy. Trasa jego będzie wiodła w prostej linii od drogi za wylotem doliny Donatów na najwyższy szczyt naszego Beskidu Śląskiego — Skrzyczne. Pierwszy odcinek na Hałę Jaworzynę długości 1525 m pokona 401 m różnicy wzniesień i będzie na nim w stałym ruchu 110 krzesełek zawieszonych na linie nośnej i ciągnącej zarazem. Na górnym odcinku do szczytu kursować będzie 80 krzesełek na trasie długości 1035 m i różnicy wzniesień 274 m. Łączny czas przejazdu wyniesie około 24 minut i pozwoli na wywiezienie około 250 osób w ciągu godziny na szczyt. Po uruchomieniu wyciągu rzesze turystów, narciarzy, sportowców i wczasowiczów robotniczego Śląska oraz całego kraju otrzymają w 1954 r. jeszcze jedno nowoczesne urządzenie turystyczne, które stanowiąc zespół z uruchomioną już kolejką linową na Szyndzielnię — otworzy nowe możliwości umasowienia turystyki oraz jej sprawnej obsługi.

W Szczyrku znajduje się Dom Wycieczkowy PTTK „Goplana“ oraz Ośrodek Szkolenia Narciarskiego PTTK wraz z wypożyczalnią sprzętu i ekwipunku. Szczyrk stanowi punkt wyjścia na Skrzyczne, Przełęcz Salmopolską, Kotarz, przełęcz Skalkę, Klimczok oraz Magurę.

Popularne wczasowisko Funduszu Wczasów Pracowniczych w Szczyrku z momentem uruchomienia wyciągu zyska jeszcze jedną atrakcję i należy przypuszczać, że inwestycja przyczyni się do organizowania tu w przyszłości specjalnych wczasów narciarskich dla sportowców.

GRUPA RÓWNICY

Grupa Równicy stanowi pasmo odłączające się z Przełęczy Salmopolskiej (934 m) od głównego grzbietu Barania Góra — Klimczok i biegnie stąd na północny zachód. Niewysoki ten grzbiet (700—883 m) rozdziela dolinę Wisły na zachodzie od doliny Leśnicy i od Brennicy na wschodzie. Tereny narciarskie dość dobre do ćwiczeń, jednakże południowe zbocza są często bez śniegu z powodu silnego nasłonecznienia, względnie zwiewania śniegu ze stoków przez wiatry.

Równica (883 m)

Podejście z Ustronia (1½ godz. — letnie znaki zielone)

Od stacji w lewo w kierunku południowo-wschodnim do centrum, skąd drogą prowadzącą do kąpieliska przez most na Wiśle kierujemy się na wschód w dolinę potoku Gościeradowca. Tą doliną po zachodnich stokach Równicy, początkowo dość stromo, zataczamy łuk w kierunku południowym i dochodzimy do tzw. „Kamienia“.

Stąd już łagodnie w kierunku południowym jeszcze 6 min. do schroniska PTTK (785 m).

Od schroniska w kierunku północno-wschodnim podejście na szczyt Równicy w ciągu 15 min.

Podejście z Brennej (2 godz. — letnie znaki zielone)

Od przystanku PKS u wylotu doliny Leśnicy drogą w kierunku południowym obok kamieniołomu, a po 10 min. skręcamy z drogi w prawo obok zabudowania i zaczynamy podejście przez polany w ogólnym kierunku zachodnim. Miejscami dość stromo, przechodzimy 3 duże hale (ostatnia — Szlapówka), po czym osiągniemy główny grzbiet, którym biegają również znaki letnie niebieskie.

Grzbietem w prawo w kierunku północno-zachodnim 10 min. do polanki, z której znaki letnie niebieskie i zielone zbiegają w lewo w dół do schroniska. Na szczyt podchodzimy bez znaków, nadal w kierunku północno-zachodnim jeszcze 15 minut, po czym zjazd przez nagie zbocze drogą 3 do schroniska.

Zjazd do Polany (20 minut — letnie znaki czerwone)

- 6 Od schroniska drogą samochodową na zachód i po 350 m zbaczamy z niej w lewo, po czym zjeżdżamy początkowo przez las, potem przez polany, przecinając trzykrotnie szosę. Następnie znów przez las na polany, którymi w kierunku południowo-zachodnim do stacji kolejowej Polana.

Zjazd do Polany (40 min. — drogą samochodową)

- 7 Od schroniska drogą samochodową, opadającą licznymi serpentynami, po południowym zboczu Sliżówki do doliny Jaszowca, którą w kierunku południowo-zachodnim do szosy Ustroń-Wisła i tą w prawo kilka minut do stacji kolejowej Polana.

Zjazd do Wisły przez Orłową (2 godz. — letnie znaki niebieskie, potem bez znaków)

- 8 Od schroniska ze znakami letnimi niebieskimi w kierunku północno-wschodnim na główny grzbiet, którym w prawo w kierunku południowo-wschodnim do odgałęzienia znaków letnich zielonych.
- 9 Stąd zwracamy się coraz bardziej na południe i drogą grzbietową osiągamy Beskidek (693 m), z którego zjeżdżamy dość stromo w głębokie siodło. Następnie teraz krótkie, lecz strome podejście na Orłową (766 m), przed którą znaki letnie niebieskie skręcają w lewo.
- 10 Kierujemy się teraz grzbietem na południowy zachód na bliski szczyt Orłowej, z którego początkowo w tym samym kierunku, potem na południe przez las i przez dużą polanę zjeżdżamy do zacisznej doliny Dobki, a przekraczając ten potok kierujemy się nadal na południe obok domów na siodło z osiedlem Tokarnia. Stąd łagodny zjazd przez las i dolinką Pinkasów do szosy wiślańskiej, którą w lewo do stacji kolejowej Wisła — 5 minut.

Zjazd do Dziehcinki przez Kamienny (3 godz. — letnie znaki niebieskie, potem żółte)

- Od schroniska drogą 8 i 9 pod szczyt Orłowej.
- 11 Teraz lekkie podejście w kierunku wschodnim, po czym falującym grzbietem przez Świniorkę (680 m) i Sakrastkę

(695 m) na Malinkę (809 m), gdzie odchodzą znaki letnie niebieskie.

Stąd skręcamy ostro w prawo w kierunku południowo-zachodnim i zjeżdżamy przez polany oraz szczyt Kamiennego (790 m), a następnie — miejscami dość stromo — przez osiedle Jarzębata, dalej (niekoniecznie za znakami) przez polany i łąki w kierunku dotychczasowym do szosy prowadzącej z Malinki, którą w prawo przez most na Wiśle do przystanku osobowego Dziechcinka lub 20 min. dalej w prawo szosą do stacji kolejowej Wisła. 12

GRUPA CZANTORII I STOŻKA

Grupa Czantorii i Stożka jest odnogą głównego łańcucha Beskidów, wznoszącą się z doliny Olzy od Jasnowic na północ. Niewysokim tym grzbietem (600 — 990 m) biegnie począwszy od Kiczorów pod szczyt Małej Czantorii granica Państwa, stąd większość szlaków turystycznych w tym rejonie jest czasowo zamknięta dla ruchu wycieczkowego. Tereny narciarskie w tej grupie są bardzo dobre, obfitują w wielką ilość hal grzbietowych i polan, a ponadto dają przepiękne widoki na Beskidy, Tatry i Małą Fatrę.

Czantoria Wielka (997 m)

*Podejście z Ustronia przez Małą Czantorię (2 $\frac{1}{2}$ godz. — letnie znaki żółte)**

Od stacji kolejowej w kierunku południowo-wschodnim do centrum i do odgałęzienia drogi na Goleiszów. Teraz za znakami letnimi żółtymi do podnóża stoków Małej Czantorii (40 min.) i dalej w ogólnym kierunku południowo-zachodnim dochodzimy po 1 godz. na halny szczyt Małej Czantorii (864 m), leżący całkowicie po polskiej stronie. Tu dochodzą z prawej strony znaki letnie czarne z Bażanowic przez Tuł. Za tymi znakami można zjechać przez rozległe hale w kierunku południowym na widoczne z dala schronisko leżące już po stronie CSR, obok którego łagodne podejście na szczyt Wielkiej Czantorii. 13

*Podejście z Ustronia przez Poniwiec (2½ godz. —
letnie znaki niebieskie)*

- 14 Od stacji kolejowej w lewo do centrum i dalej w kierunku południowym szosą w stronę Wisły. Po 40 min. skręcamy z szosy w prawo i kierujemy się na zachód w szeroką dolinę Poniwca. Doliną strumienia maszerujemy 20 min., po czym przekroczony potok przechodzimy łagodnym trawersem po stokach Wielkiej Czantorii na podszczytowe siodło halne, z którego na szczyt w lewo w kierunku południowo-wschodnim drogą 13 obok schroniska leżącego już w Czechosłowacji.

Zjazd do Polany (20 min. — letnie znaki czerwone)

Jest to trasa zjazdowa krótka i stroma, a chociaż szeroka — nadaje się jedynie dla wprawnych i wytrwałych turyistów-narciarzy.

- 15 Ze szczytu około 500 m w kierunku wschodnim gdzieś stromo do miejsca, w którym odgałęzia się w prawo nartostrada do doliny Jawornika.
- 16 Stąd nadal łagodny zjazd na dużą halę, na której skręcamy na północny wschód i przez Wierch Kończyn (uwaga na zakręty!), stromą, szeroką przecinką zjeżdżamy przez niższe wzgórze — Baranową, dalej stromym wądrożem (holwegiem) do doliny potoku, którym łagodnie po kilku minutach dojeżdżamy do szosy wiślańskiej. Skręciwszy nią w prawo dochodzimy po 10 min. do stacji kolejowej Polana.

*Zjazd do Wisły doliną Jawornika (1 godz. narciarskimi
znakami niebieskimi)**

Ze szczytu drogą 15.

- 17 Następnie skręcamy ostro w prawo w kierunku południowym i wygodną nartostradą, kilkoma zakrętami oraz przez polany na południowych stokach Wielkiej Czantorii zjeżdżamy dość łagodnie do doliny Jawornika, którą kierujemy się na północny wschód do szosy wiślańskiej. Skręciwszy nią w prawo dochodzimy po 20 min. do stacji kolejowej Wisła.

Stożek Wielki (980 m)

*Podejście z Dziehcinki przez Jurzyków (2 godz. — letnie znaki żółte)**

Z przystanku kolejowego za znakami letnimi żółtymi w kierunku południowo-zachodnim doliną Dziehcinki 20 min. Potem skręcamy obok gajówki na południe przez osiedle Jurzyków i lasem w kierunku południowo-zachodnim, dochodzimy na siodło (740 m), gdzie dochodzą ze wschodu znaki letnie niebieskie. 18

Skręciwszy w prawo dochodzimy wkrótce do przełęczy między Cieślarem (923 m) a malowniczym Wielkim Stożkiem (980 m). 19

Na przełęczy skręcamy w lewo w kierunku południowym i dochodzimy wnet do schroniska PTTK na podszczytowej hali Stożka. 20

*Podejście z Głębców przez Łabajów (1¼ godz. — letnie znaki zielone)**

Od stacji kolejowej w Głębcach do szosy wiślańskiej, którą skręciwszy w lewo zjeżdżamy 300 m w dół, po czym w lewo obok nowej szkoły skręcamy w kierunku zachodnim do doliny Łabajowa. Doliną, obok pięknej skoczni narciarskiej (z lewej strony) w 35 minut dochodzimy do gajówki. 21

Stąd podchodzimy już bardziej stromo, trawersując zbocze, przez osiedle Grzybków oraz kilka polan w ogólnym kierunku południowo-zachodnim na halę podszczytową do schroniska. 22

*Zjazd do Dziehcinki przez Kobylą (1 godz. — letnie znaki żółte, potem niebieskie)**

Ze schroniska zjazd drogą 20 i 19.

Z siodła lekkie podejście pod wierzch Kobylę (802 m), który zostawiamy z prawej strony i przez Halę Kobylą a potem dwie duże polany zjeżdżamy dość łagodnie do doliny Dziehcinki. Następnie drogą w prawo już tylko kilka minut do przystanku osobowego Dziehcinka. 23

*Zjazd do Głębców przez Mrażnicę (40 min. — narciarskie znaki niebieskie)**

- 24 Od schroniska grzbietem granicznym w kierunku południowym ok. 350 m, potem narciarską w lewo w kierunku południowo-wschodnim. Następuje teraz długi, dość łagodny zjazd trawersujący północne zbocza Kiczorów. Po 15 minutach wyjeżdżamy na polankę, na której dochodzą z prawej strony letnie znaki czerwone (droga 124). Zjeżdżamy znów ok. 1100 m przez las w kierunku prawie wschodnim na polankę z osiedlem Mrażnica, gdzie letnie znaki czerwone odchodzą w prawo (droga 125). Teraz w kierunku północno-wschodnim przez polankę, obok domów, potem znów przez las (na Groń) zjeżdżamy w ogólnym kierunku północno-wschodnim do drogi przed stacją kolejową Głębcy.

*Zjazd do Istebnej przez Wilcze (1 godz. — letnie znaki zielone)**

- 25 Od schroniska grzbietem granicznym w kierunku południowym na Kyrkawicę (973 m), z której w kierunku ogólnym wschodnim na lesisty szczyt Kiczory (989 m).
- 26 Ze szczytu w kierunku południowo-wschodnim łagodnie w dół krętą ścieżką wśród lasu, opadającą potem trzema ostrymi zakrętami i stromym wądrożem (uwaga!), obok potoczku na halę (domy). Teraz za słupami telefonicznymi łagodnym zjazdem coraz niżej na dużą polankę z przysiółkiem Wilcze, po czym szeroką drogą przez las łagodnie w dół do leśnictwa Olza przy szosie istebniańskiej (przystanek autobusowy). W prawo jeszcze 30 min. do centrum wsi Istebna do nowej szkoły.

GRUPA BARANIEJ GÓRY

Grupa Baraniej Góry oddzielona jest od głównego łańcucha Beskidów Przełęczą Koniakowską (685 m), łączącą dolinę Soły z doliną Olzy. Jest to masywny wał górski o przeciętnej wysokości 900 — 1200 m, przebiegający z południa na północ, gdzie rozszerza się i rozgałęzia w liczne odnogi, opadające w Kotlinę Żywiecką stromo, zaś bardziej połogo w dolinę Wisły. Baraniogórski grzbiet łączy się

w swym dalszym biegu ku północy z grupą Skrzycznego, od którego oddziela go dość głęboka przełęcz pod Malinowską Skałą (na południe od niej — ok. 1040 m). Tereny narciarskie w tej grupie są dobre, aczkolwiek mniej korzystne od innych z powodu silnego zalesienia. Wartość ich podnosi doskonale ośnieżenie utrzymujące się w szczytowych partiach nierzadko ponad 4 miesiące.

Barania Góra (1214 m)

Podejście z Istebnej (3½ — 4 godz. — letnie znaki zielone)

Od przystanku autobusowego Olza w kierunku południowo-wschodnim obok tartaku, potem w ogólnym kierunku wschodnim drogą biegnącą po prawym brzegu rzeki Olzy do szkoły w Młaskawce (1 godz.). Stąd podejście dość łagodne w stronę północno-wschodnią przez przysiółki Łączyna, Skała Mała, potem skręcamy w kierunku wschodnim przez przysiółek Pietraszonka do miejsca, w którym z prawej strony dochodzą letnie znaki żółte i niebieskie (1½ godz.).

27

Dalej w kierunku północnym dość strome podejście na grzbiet obok wylesionego szczytu Karolówki (930 m, z prawej strony). Następnie z początku płasko, potem opadającą w dół drogą wśród lasu do doliny Czarnej Wiselki, z której przez halę Przysłop obok gajówki do schroniska PTTK (950 m — z Istebnej 3 godz.).

28

Od schroniska w górę przez halę w kierunku północno-wschodnim miejscami dość stromo przez las na spłaszczony szczyt Baraniej Góry (od schroniska 45 min.).

29

Podejście z Milówki przez Kamesznicę (4 godz. — letnie znaki żółte do schroniska, potem letnie znaki zielone, niebieskie i czerwone)

Od stacji kolejowej w kierunku zachodnim do głównej ulicy, którą w prawo, a po 150 m w lewo w kierunku północno-zachodnim drogą do Kamesznicy na szosę wiodącą na Kasperki. Tą w lewo 200 m i tuż za urzędem sołtysa w prawo w kierunku zachodnim drogą wiejską obok leśnictwa do zbiegu potoków Janoski i Bystrej.

30

Stąd dalej drogą w kierunku południowo-zachodnim przez

31

wieś Kamesznicę, zataczając następnie łuk na północny wschód dochodzimy poniżej gajówki do wylotu doliny Janoski (od stacji kolejowej $1\frac{1}{4}$ godz.). Następnie doliną Janoski, potem boczną w kierunku zachodnim dochodzimy przez las — miejscami dość stromo — na polankę Czubanelę (dom), na której brzegu dochodzą z lewej strony letnie znaki niebieskie ze Zwardonia (droga 37).

- 32 Teraz dość stromym wądrożem do miejsca, w którym dochodzą z lewej strony letnie znaki zielone z Istebnej (dotąd ze stacji kolejowej w Milówce 3 godz.).

Stąd do schroniska droga 28 i dalej na szczyt droga 29.

Podjeście z Głębców przez Kubalonkę i Stecówkę ($3\frac{1}{2}$ godz. — na Kubalonkę bez znaków, z przełęczy letnimi znakami czerwonymi)

- 33 Od stacji kolejowej do szosy wiślańskiej, szosą skręcamy w prawo pod górę i dochodzimy do odgałężenia starej drogi, którą wychodzimy bez znaków na przełęcz pod Kubalonką (761 m), gdzie natrafiamy na letnie znaki czerwone, dochodzące z prawej strony z Kiczorów (dotąd z Głębców 1 godz.).

- 34 Od przełęczy wygodną drogą, prowadzącą płasko w kierunku Zameczku na Zadnim Groniu, dochodzimy po 10 min. za letnimi znakami czerwonymi, trawersując południowe stoki Kubalonki na polankę, gdzie szosa zaczyna spadać i przecina ją narciotrada do Wisły oraz letnie znaki czarne do Głębców.

- 35 Dalej idziemy w kierunku południowo-wschodnim falującym grzbietem ok. 800 m wysokim i zjeżdżamy na Stecówkę (schronisko prywatne ok. 740 m n.p.m.). Obecnie w kierunku wschodnim początkowo krótki zjazd, po czym łagodne podejście na grzbiet Pietraszonki (825 m), z którego zjeżdżamy do doliny Czarnej Wiselki. Doliną w prawo około 500 m w górę, po czym, skręciwszy w lewo w kierunku północno-wschodnim, początkowo stromo, potem łagodnie i dochodzimy do schroniska PTTK na Przysłopiu. Na szczyt wiedzie dalej droga 29.

Zjazd przez Gańczorkę i Ochodzitą do Zwardonia ($3\frac{1}{2}$ godz. — letnie znaki niebieskie, potem czerwone)

- 36 Ze szczytu do schroniska w kierunku południowo-zachodnim zjazd drogą 29, skąd pod Karolówkę drogą 28 i 32 do

miejsca, w którym odgałęzają się letnie znaki żółte do Milówki (brzeg polany Czubanuli, ze szczytu 45 min.).

Brzegiem polany Czubanuli skręcamy na południe i osiągamy po kilku minutach drogi polanę — Czumówki (2 domy). Teraz dużym półkołem obchodzimy z lewej strony pod skałkami szczyt Gańczorki (901 m) i zjeżdżamy w siodło, z którego nadal w kierunku południowym wychodzimy trawersem pod szczyt Tynioka (891 m). Ze szczytu zjeżdżamy w dół polanami na widoczny z dala nagi szczyt Ochodzitej. Następnie łagodne podejście prowadzi nas na drogę Konia-ków — Kasperki, którą przecinamy i przez osiedle Pietraszyna pod Ochodzitą (894 m) zjeżdżamy w dół na siodło z przysiółkiem Rupienka (707 m), po czym szeroką przecinką na najniższe obniżenie grzbietu (685 m) między doliną Czadeczki i Czernej. Stąd jeszcze tylko 10 min. do miejsca odgałęzienia się letnich znaków czerwonych. Dalsza część letniego szlaku niebieskiego — przez Sołowy Wierch (848 m) do Zwardonia — zamknięta. Dlatego skręcamy ostro w lewo na wschód i koło gajówki Ptakówka dochodzimy do osiedla Piekło. Tu skręciwszy w prawo drogą w kierunku południowo-zachodnim do Zwardonia, łagodnym podejściem dojdziemy drogą przez las do stacji kolejowej Zwardoń.

37

*Zjazd do Milówki przez Jaworzynę (1½ — 2 godz. —
bez znaków)*

Od szczytu drogą grzbietową (za letnimi znakami do schroniska) 600 m w dół, po czym ostro w lewo w kierunku południowo-wschodnim szeroką przecinką dalsze 700 metrów. Następnie przecinka skręca na południe i opada bardzo stromo ok. 450 m na szczyt Jaworzyny (1020 m), której czub wznosi się na samym jej środku. Przeszedłszy przez czub, zjeżdżamy przez wyrąb Kosarzysko na następny wielki wyrąb i nadal w kierunku prawie południowym na polanę Jarcówki (dom). W poprzek małej, zacisznej hali kierujemy się krótkim podejściem na mały, stromy i zalesiony czub i jesteśmy na górnym brzegu hali Skalka (Groń), na której stoi zabudowanie (piękny widok na dolinę Soły i na Beskid Wysoki!). Dalej zjeżdżamy brzegiem lasu na małą polankę, następnie skręcając ostro w lewo wydostajemy się na polanę Stare Łazy (dom) i jej prawym brzegiem łagodnie do drogi, która wijąc się trawersem po stoku Górki Motykowej (792 m) sprowadza nas coraz niżej na brzeg lasu. Zjeżdżając

38

między kępami jałowca, kierujemy się przez otwarte pola wprost na widoczne u zbiegu potoków Bystrej i Janoski przy wiejskiej drodze leśnictwo Kamesznica. Dalej drogą 30 do stacji kolejowej Milówka.

Zjazd do doliny Białej Wiselki przez Równe (40 min. — narciarskie znaki niebieskie)

- 39 Ze szczytu w kierunku południowo-zachodnim, łagodnie opadającą nartostradą trawersującą północne stoki Baraniej Góry oraz Przysłopu, potem w kierunku północno-zachodnim do wyjazdu na dużą halę Równe (Równia Wielka) z zabudowaniami, obok których w kierunku północno-zachodnim przez otwartą przestrzeń do doliny Białej Wiselki. Przekroczwszy potok (Białą Wiselkę) wchodzimy na drogę i za letnimi znakami niebieskimi skręcamy w lewo i zjeżdżamy nieco w dół do przystanku autobusowego „Czarne“ przed Domem Wypoczynkowym FWP. W przypadku braku komunikacji jedziemy jeszcze 20 min. w kierunku zachodnim do zlewiska Białej i Czarnej Wiselki (tzw. Czarne), skąd jeszcze 1 godz. do przystanku kolejowego Dziehcinka.

Zjazd ze schroniska na Przysłopiu do Głębców przez Czarne i Kubalonkę (2½ godz. — narciarskie znaki niebieskie, potem letnie znaki czarne), względnie do Dziehcinki (3 godz. — narciarskie znaki niebieskie)

- 40 Od schroniska wprost w górę w kierunku północnym przez polaną na jej górny brzeg, gdzie wchodzimy w las. Podejście łagodne wijącą się nartostradą, którą — przekraczając na dużym wyrębie żleb potoku — zjeżdżamy łagodnie w dół na obszerną polaną porośniętą młodym lasem. Dalej podchodzimy w kierunku zachodnim przez kotłą 1010, po czym następuje zjazd ok. 600 m i wjeżdżamy na dużą halę grzbietową Czupel. Teraz nieco w lewo między 2 domami i przez pasmo lasu docieramy na następną polaną, na której zbaczamy nieco w prawo i znów przez pasemko lasu osiągamy halę Czarny (zabudowania). Dalej silniej w kierunku północno-zachodnim zjeżdżamy stromymi polanami (uwaga na płyty!), w końcu krótką przecinką w lesie na polaną obok gajówki przy szosie na Czarnym obok zlewiska obu Wisetek (przystanek autobusowy).
- 41 Kierujemy się szosą do Zameczku w lewo w kierunku

południowym, a na pierwszym ostrym zakręcie w prawo — opuszczamy ją skręcając w lewo i stromo przez wyrąb dochodzimy znów do szosy ponad Zameczkiem, którą jeszcze 6 min. w górę na polankę (tutaj odchodzą letnie znaki czerwone w lewo na Stecówkę i Baranią Górę — koniec drogi 34).

Teraz razem za letnimi znakami czarnymi kierujemy się na północny zachód, pokonując dość strome podejście na szczyt Kubalonki (820 m), po czym następuje zjazd zrazu stromym wądrożem, potem łagodniejszą dróżką na Koziniec (schronisko prywatne 730 m npm.).

Dalej grzbietem na północny zachód i przez dość strome polany (niekoniecznie ściśle trzymając się letnich znaków czarnych) dobrym zjazdem w kierunku widocznej z dala stacji kolejowej Głębcze.

Do Dziehcinki zjeżdżamy z Kozinca stale grzbietem w kierunku północno-zachodnim, skręcającym potem na północ i znów na północny zachód do szosy wiślańskiej, którą zawróciwszy w prawo dojdziemy za kilka minut do przystanku kolejowego Dziehcinka.

*Zjazd do Węgierskiej Górki przez Glinne 2¹/₂ — 3 godz. —
letnie znaki czerwone)*

Ze szczytu w kierunku prawie północnym zrazu za letnimi znakami niebieskimi początkowo łagodnie, potem po 250 m od szczytu już bez znaków przez strome progi do letnich znaków czerwonych, którymi zjeżdżamy w dół na siodło, po czym podejście na Magurkę Wiślańską (1129 m, ze szczytu Baraniej Góry 30 min.). Tutaj odchodzą w lewo letnie znaki zielone na Skrzyczne.

Teraz skręcamy zdecydowanie na wschód i miejscami ostrą granią grzbietu dosyć połągą dochodzimy na zalesiony spłaszczony szczyt Magurki Górki (1091 m).

Ze szczytu zjeżdżamy zasadniczo w kierunku wschodnim (uwaga na ostry zakręt w lesie w prawo, prosto za letnimi znakami zielonymi wiedzie zjazd do Lipowej!) na Halę Radziechowską, którą przecinamy trawersem w połowie wysokości, po czym zataczamy łuk na południowy wschód i po przejściu głębokiej przełęczy podchodzimy na Glinne (1021 m). Szeroką, stromą przecinką zjeżdżamy ok. 300 m w kierunku południowo-wschodnim, po czym skręciwszy ostro w lewo na północny wschód, po dalszych

1000 m znów ostro na południe i miejscami dość stromą ścieżką wyjeżdżamy na brzeg lasu ponad osiedlem Wronówka. Teraz w prawo przez polanę obok domów, mając po prawej stronie charakterystyczny tzw. „wielbłądzi grzbiet“ górski, zjeżdżamy w dół. Potem wądrożem wijącym się przez las sosnowy — względnie ominąwszy go polanami — do drogi na lewym brzegu Soly. Skręciwszy nią w lewo przechodzimy most na Sole, kierując się do stacji kolejowej w Węgierskiej Górcie.

Zjazd do Malinki przez Kopiec Cieńków (2 — 2½ godz. — letnie znaki zielone, potem bez znaków)

Ze szczytu na Magurkę Wiślańską drogą 45.

48 Ze szczytu Magurki Wiślańskiej następuje długi, piękny zjazd i krótkie podejście na Kopiec Cieńków (1140 m).

49 Z tego szczytu bez znaków w kierunku najpierw południowym, potem południowo-zachodnim przez kotę 957 zjeżdżamy początkowo dość stromo, potem łagodniej na brzeg dużej polany (zabudowania). Jej górnym brzegiem, nadając coraz bardziej kierunek zachodni obchodzimy po północnej stronie kotę 909 i powróciwszy na drogę grzbietową, przez pozbawione lasu siodło długości 1300 m, podchodzimy na Cieńków (720 m), z którego zjeżdżamy w kierunku północno-zachodnim, początkowo łagodną drogą, potem bardziej stromą przez las do szosy wiślańskiej u wylotu doliny Malinki.

Skręciwszy szosą wiślańską w prawo dojdziemy za 30 min. do przystanku kolejowego Dziehcinka.

GRUPA SKRZYCZNEGO

Grupa Skrzycznego jest północnym ramieniem pasma baraniogórskiego a samo Skrzyczne najwyższym szczytem polskich Beskidów Śląskich. Należy ono do najdzikszych, najbardziej stromych, a zarazem najpiękniejszych szczytów w Beskidach. Tereny narciarskie są tu idealne, o największym w Polsce urozmaiceniu i doskonałym ośnieżeniu. Nic też dziwnego, że Skrzyczne — to „śląski Kasprowy“, cieszący się zimą ogromnym powodzeniem i popularnością narciarzy — turystów i wyczynowców.

Istniejące obecnie szlaki turystyczne letnie zostaną

w przyszłości przystosowane do ruchu narciarskiego oraz zbudowana zostanie sieć narciostrad dla ruchu masowego, który po uruchomieniu wyciągu wykaże tu olbrzymi wzrost.

Skrzyczne (1250 m)

*Podążcie ze Szczyrku przez Jaworzynę (2¹/₂ godz. —
letnie znaki niebieskie)*

Z przystanku autobusowego w kierunku południowo-zachodnim 150 m do odgałęzienia drogi w prawo do doliny Biłej. Po lewej stronie Dom Wycieczkowy PTTK „Goplana“.

Nadał w kierunku południowo-zachodnim drogą ok. 800 m do wylotu doliny Donatów (tartak).

Skrećmy w lewo do doliny i idziemy ok. 300 m do Domu Wypoczynkowego FWP „Halka“, przy którym skrećmy w prawo na zbocze i po kilku minutach stajemy na dużej polanie wznoszącej się w górę w kierunku południowym. Podchodzimy brzegiem lasu na jej górne piętro (Śliwiacka Łąka) i stromo przez las wychodzimy na polany Hondraski. Tymi dalej stromo w górę w kierunku południowo-wschodnim, osiągając brzeg lasu.

Teraz wchodzimy w las i dość stromo wydostajemy się na Halę Jaworzynę (ok. 940 m — w przyszłości stacja pośrednia wyciągu).

Podchodzimy nią obok szałasów w kierunku południowym i krótkim wądrożem w lesie wydostajemy się na szeroką przecinkę (uwaga: jest to trasa zjazdowa — podchodzić prawą stroną tuż przy brzegu lasu!), którą skrećmy w prawo idziemy w górę dość stromo do miejsca, gdzie z lewej strony dochodzą letnie znaki zielone ze Szczyrku (droga 58).

Jeszcze kilka minut w górę do niewysokiego progu, przed którym opuszczając przecinkę wchodzimy w lewo w las i zataczając obszerny łuk w kierunku południowym przechodzimy ostry zakręt na odkrytym w tym miejscu, bardzo stromym stoku (piękny widok na Kotlinę Żywiecką oraz Beskid Wysoki!). Dalej zakosem w lesie wychodzimy znów na szeroką przecinkę (uwaga: trasa zjazdowa!), a skrećmy w lewo podchodzimy na podszytowaną polankę, którą prosto w górę na płaski taras pod szczytem, do miejsca, gdzie odchodzi w prawo narciostrada (narciarskie znaki niebieskie, droga 60).

Widok ze Skrzycznego na Glinne, Beskid Żywiecki, Tatry i Fatrę

- 56** Od rozwidlenia w lewo 150 m przez las do schroniska PTTK (1235 m) na południowej hali podszczytowej Skrzycznego.

Podęście ze Szczyrku przez Podskrzyczeńską (2¼ godz. — letnie znaki zielone)

Z przystanku autobusowego drogą 50 do D. W. PTTK „Goplana“.

- 57** Przy ogrodzeniu skręcamy w lewo i przekroczywszy mostek na potoku Żylica, podchodzimy ścieżką biegnącą ponad potokiem równoległe do niego w górę na północno-wschodni grzbiet Skrzycznego, opadający na Skalitą (864 m) i zakosem dochodzimy na Halę Podskrzyczeńską.
- 58** Skręcamy w prawo i podchodzimy w kierunku południowo-zachodnim, najpierw brzegiem polany, potem przez las północno-wschodnim ramieniem Skrzycznego (dość stromo, potem już łagodnie) do szerokiej przecinki (uwaga: trasa zjazdowa — podchodzić tylko prawą stroną brzegiem lasu), dochodzą tu letnie znaki niebieskie ze Szczyrku (droga 54).

Skręciwszy w lewo drogą 55 i 56 dochodzimy do schroniska PTTK pod Skrzycznem.

Podejście z Buczkowic przez Skalitą (3¼ godz. — bez znaków, potem letnie znaki zielone)

Z przystanku autobusowego przy tartaku obok nadleśnictwa idziemy do starej drogi, którą w prawo ok. 300 m, po czym skręcamy na południe obok potoczku i po kilkunastu minutach dochodzimy na polankę. Powyżej niej odgałęzia się od dotychczasowej ścieżki biegnąca w prawo dróżka, trawersująca północne zbocza Skalitej (864 m), która po 45 min. od podnóża wyprowadza na siodło między Skalitą a Podskrzyczeńską (zabudowania). Nieco dalej dochodzimy do letnich znaków zielonych. Teraz do schroniska drogą 58, 55 i 56.

59

Zjazd do Szczyrku nartostradą (50 min. — narciarskie znaki niebieskie)

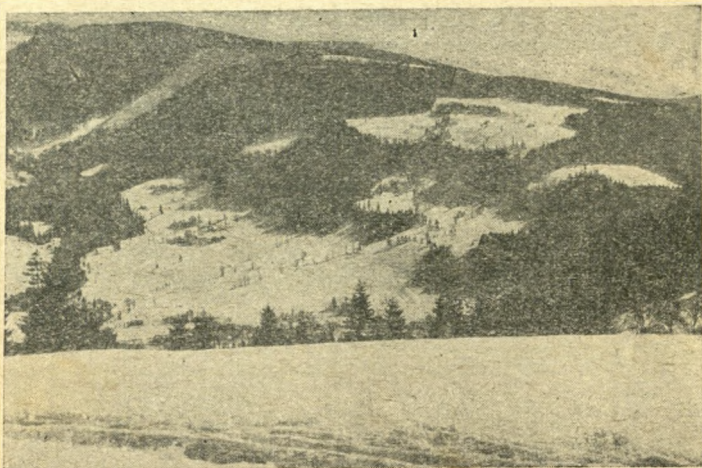
W obecnym stanie nartostrady zjazd ten jest w górnej partii dość trudny i dlatego będzie przebudowany w 1954 roku.

Od schroniska w kierunku północnym 150 m przez las do rozwidlenia i początku trasy zjazdowej (drogą 56).

Teraz prosto na północno-północny zachód przez las i po 200 m w młodym lesie dość ostry zakręt w lewo (ponad zbiornikiem wodnym). Łagodnym trawersem lekko wijącym się po zboczu w kierunku zachodnim i przez las bukowy na pierwszy ostry zakręt w prawo. Następują teraz w krótkich odstępach jeszcze 4 dalsze zakręty, po czym wyjeżdżamy na teren pólgi a nawet lekko wznoszący się po zboczu. Mijamy dołem ogromne rumowisko skalne, piętrzące się z prawej strony i wnet zaczyna się znów łagodny zjazd na Halę Jaworczynę (szalas i przyszła stacja pośrednia wyciągu). Zachodnią jej częścią wprost w kierunku północnym do widocznego wjazdu w las (na lewo od wlotu letnie znaki niebieskie), po czym miejscami dość stromą ścieżką ok. 300 m w dół. Następują 2 zakręty i wyjeżdżamy na strome polany Hondraski.

60

Odtąd drogą 52 i 51 zjeżdżamy zakosami przez polany coraz niżej obok domów, w końcu przez wąski i stromy przesmyk

Widok z Beskidu na Małe Skrzyczne

w lesie na rozległą Słowiacką Łąkę, którą w kierunku północnym do doliny Donatów.

*Zjazd do Szczyrku trasą zjazdową wyczynową I (dla kobiet)
i trasą zjazdową II (dla mężczyzn)*

Trasy te dla turysty nie mają większego znaczenia i pomimo ich szerokości 4 — 8 m, mogą nimi zjeżdżać jedynie wprawni i zaawansowani narciarze.

- 61 Trasa I prowadzi od drogi 56 szeroką przecinką (uwaga: 3 strome zakręty!) i wypada na wschodni stromy stok Hali Jaworzyny. Z niej stromą przecinką na halę Doliny (z lewej strony mała skocznia treningowa) i jej wschodnią stronę, po czym znów przez las (uwaga: nierówności!) i dolne polany do doliny Donatów. Czas osiągnięcia na tych trasach przez zawodników 3—5 min.

- 62 Trasa II prowadzi po wschodniej stronie trasy I specjalnie wyciętą przecinką w lesie, obfituje w bardzo strome spadki, zakręty i trawersy, kończąc się w górnej części doliny Donatów.

*Zjazd przez Małe Skrzyczne do Górnego Szczyrku (1 1/4
godz. — letnie znaki zielone, potem narciarskie znaki
czerwone)*

Od schroniska za letnimi znakami zielonymi grzbietową przecinką w kierunku południowo-zachodnim około 1300 m, nie dochodząc do szczytu Małego Skrzycznego (1201 m).

63

Skrećmy za narciarskimi znakami czerwonymi w prawo wąską ścieżką w las i lekko w dół na małą polankę na niewysokim progu porośniętym młodniakiem. Z polanki w prawo w dół, po czym początkowo jakby szeroką rynną znów w prawo do wysokiego lasu, a po 1400 m od grzbietu wyjeżdżamy na rozległą Halę Skrzyczneńską (2 szalasy). Nie zmieniając kierunku jazdy po 300 m mijamy wąskie pasmo lasu, za lasem następna hala — Równa Cyrhla (2 szalasy), którą przejeżdżamy na wprost i obok małego szafasu w dolnym jej końcu wjeżdżamy znów w las. Teraz dość stromo, obszernym łukiem w prawo wyjeżdżamy na halę Wyżnie Młaki i obok domu kierujemy się na wysoką samotną sosnę, poniżej której zakosami przez polanę Niżnie Młaki, w końcu ostrym zakretem w lewo krótką i szeroką przecinką w lesie na polanę Bobułę. Obszernym łukiem w prawo pod domem zjeżdżamy stromym trawersem na łąki, łąkami w kierunku północno-wschodnim obok grupki drzew na grzbiecie proggu na połogie łąki, przez które nieco bardziej w prawo do wylotu potoku i doliny Czernej w Górnym Szczyrku.

64

Teraz w prawo drogą 3000 m do Domu Wypoczynkowego PTTK „Goplana“.

65

*Zjazd do Szczyrku przez Malinowską Skałę i Salmopol
(2 1/2 — 3 godz. — znaki letnie zielone, potem czerwone,
potem żółte)*

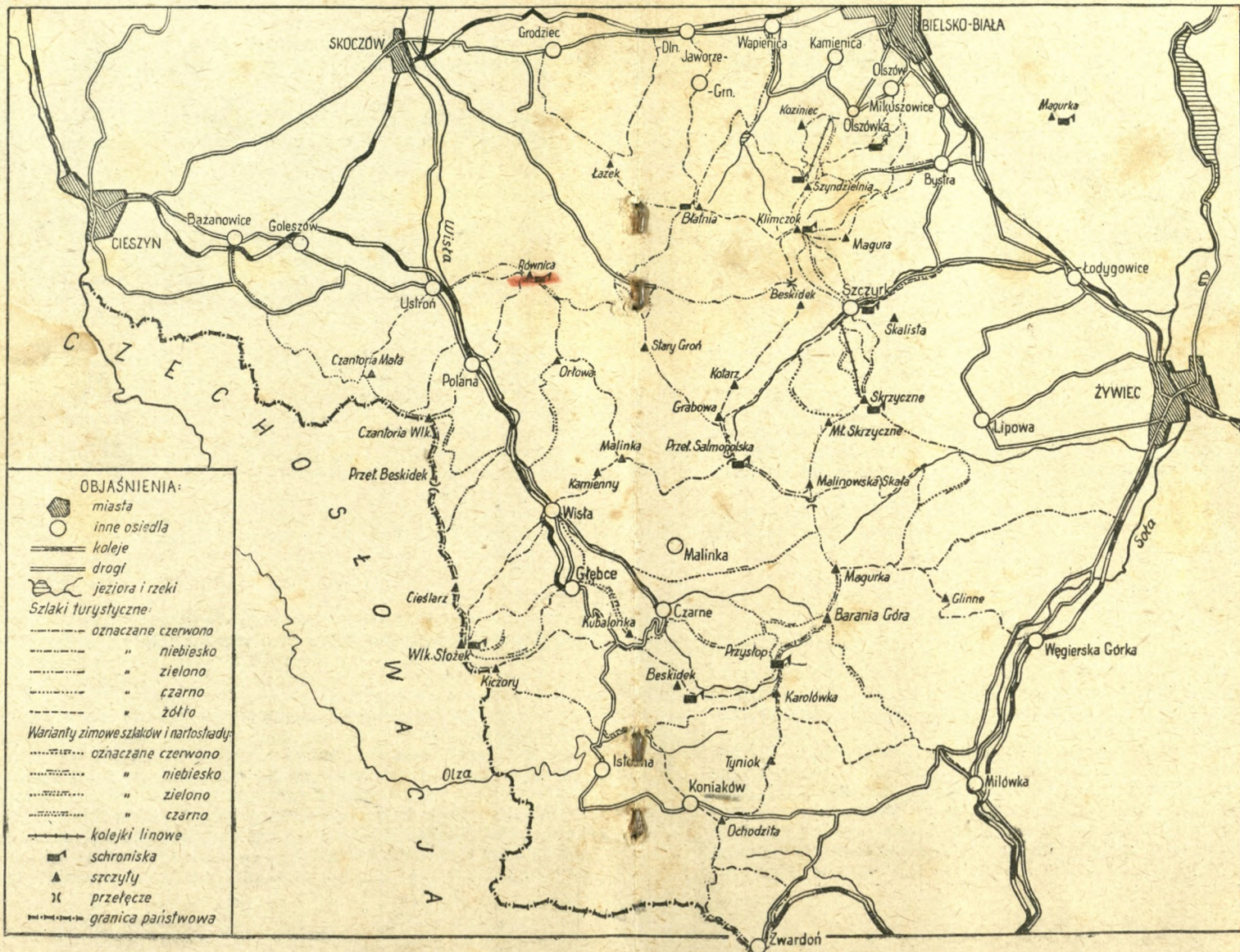
Od schroniska drogą 63 (początek zjazdu do Górnego Szczyrku).

Dalej grzbietem za letnimi znakami zielonymi 400 m na szczyt Małego Skrzycznego (1201 m), po czym dalej szeroką przecinką przez następne wzniesienie, z którego zjazd na siodło. Z siodła kilkanaście minut podejścia na szczyt Malinowskiej Skały (1150 m) z blokiem piaskowca (1 godz. od schroniska pod Skrzycznym).

66

Ze szczytu za letnimi znakami czerwonymi zataczając

67

tuk w kierunku zachodnim ok. 500 m zjeżdżamy w dół do połączenia się z naszym szlakiem letnich znaków niebieskich.

- 68 Teraz dalszy zjazd ok. 700 m na przełęcz, z której podchodzimy dość stromo na szczyt Malinów (1095 m). Ze szczytu zrazu poлого, potem zjazd miejscami dość stromo na Przełęcz Salmopolską (934 m, nieco poniżej Stacja Turystyczna PTTK, z Malinowskiej Skały 45 min.).

- 69 Z przełęczy za letnimi znakami żółtymi w kierunku północnym trawersując polany po lewej stronie drogi w dół obok szkoły w Salmopolu i już drogą obok potoku Żylica do Górnego Szczyrku, skąd drogą 65 do Domu Wycieczkowego PTTK „Goplana“ (z Przełęczy Salmopolskiej $\frac{3}{4}$ — 1 godz.).

Zjazd do Lipowej (1 godz. — letnie znaki niebieskie)

- 70 Od schroniska w kierunku południowo-wschodnim przez polaną podszczytową, potem miejscami dość stromym wądrozem i znów łagodniejszą ścieżką ok. 1000 m na ogromną, podłużną Halę Jańskową. Trzymając się stale grzbietu i brzegu lasu, zjeżdżamy przez małe siodełko na Równię (850 m), po czym znów przez las, dość stromą lecz szeroką drogą na polany o silnym nachyleniu, po których zakosami do drogi w dolinie leśnej obok leśnictwa.

- 71 Drogą w kierunku wschodnim około 1500 m do przystanku autobusowego w Lipowej (od rozwidlenia dróg 7 km do stacji kolejowej Żywiec).

Zjazd do Lipowej przez Malinowską Skałę (2 godz. — letnie znaki zielone, potem żółte)

Od schroniska drogą 63 i 66.

- 72 Ze szczytu Malinowskiej Skały w kierunku południowym za letnimi znakami zielonymi zjazd ok. 500 m (miejscami dość stromo) w dół do rozgałęzienia letnich znaków niebieskich i żółtych.

- 73 Skręciwszy ostro w lewo za letnimi znakami żółtymi w kierunku wschodnim dróżką, początkowo łagodny, potem bardziej stromy zjazd na halę Skałkę (ok. 980 m) i dalej w kierunku wschodnim, omijając z lewej strony szczyt Kościelca (1022 m) z grupami skał. Teraz łagodny zjazd po północnej stronie kotły 923, po czym na dużej polanie (domy) drogą w prawo do doliny Malinowskiej. Teraz w lewo dro-

gą prowadzącą po lewej stronie potoku w kierunku doliny Leśnej, którą do leśnictwa Lipowa. Dalej drogą 71 do Lipowej lub Żywca za letnimi znakami niebieskimi.

Zjazd do Lipowej przez Magurkę Wiślańską, Muronkę i Ostre (4 godz. — letnie znaki zielone, potem czerwone, potem bez znaków)

Od schroniska drogą 63, 66 i 72.

Od rozwidlenia letnich znaków niebieskich i żółtych za letnimi znakami zielonymi stromo na przełęcz pod Malinowską Skałą, z której 25 min. podejścia na Kopiec Cieńków. Z tego drogą 48 zjazd i podejście na Magurkę Wiślańską, z której szczytu za letnimi znakami czerwonymi droga 46 na Magurkę Górki. 74

Z tej w kierunku północno-wschodnim bez znaków przecinką grzbietową, opadającą przez Muronkę (1017 m) na rozległą hałę (szałasy i domy), którą przecinamy w kierunku północno-wschodnim i trawersując częściowo w lesie południowe stoki Ostrego (930 m) kierujemy się przez osiedle Ostre na wschód, północ, wschód, a przekroczywszy potok Leśną stajemy na rozwidleniu dróg w Lipowej (przystanek autobusów). 75

GRUPA KLIMCZOKA

Grupa Klimczoka to grzbiet ciągnący się z zachodu od Błatni przez Stołów, Klimczok i Magurę na wschód i wysylający na północ ramię Szyndzielni. Grzbiet ten odcięty od pozostałej części Beskidu Śląskiego dolinami Brennicy i Żylicy oraz głęboką przełęczą Skałka wydaje się być wyodrębnioną grupą gór. Rejon ten pod względem turystycznym jest dobrze zagospodarowany, ma bowiem 4 schroniska PTTK, dobrą sieć ścieżek, tory saneczkowe oraz świetne tereny narciarskie (liczne polany) o bardzo dobrym ośnieżeniu. Dzięki uruchomieniu kolejki linowej na Szyndzielnię rejon ten zyskał ogromnie na znaczeniu, w związku z czym rozbudowują się nadal sieć szlaków narciarskich i powiększa możliwości obsługi turystów w schroniskach Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.

Błatnia (917 m)

Podejście z Jaworza Górnego (1½ godz. — letnie znaki żółte)

76 Od przystanku autobusowego w Jaworzu Górnym za letnimi znakami żółtymi drogą w kierunku południowym ok. 1400 m, po czym skręcamy silnie w prawo na połąną drogę, która po chwili zawraca znowu w kierunku południowym i prowadzi przez pola do wylotu Doliny Szerokiej obok gajówki (30 min.). Stąd zaczyna się właściwe podejście w kierunku południowym, miejscami dość stromo po wschodnich zboczach Ostrego (659 m). Po 25 min. od podnóża wychodzimy na siodło pod Wielką Polaną (782 m) i skręciwszy w lewo na południowy wschód dochodzimy bardzo łagodnie do siodła pod Przykrą (824 m).

77 Z siodła nieco w prawo na południe stromą drogą obok zabudowań w górę na widoczny nagi szczyt Błatni, który zostawimy po lewej stronie, trawersując brzegiem lasu jej północno-zachodni stok, do pobliskiego schroniska PTTK pod Błatnią.

Zjazd do Jaworza przez Nałęż (2 godziny — letnie znaki czerwone)

78 Od schroniska letnimi znakami czerwonymi zjazd przez halę w kierunku zachodnim około 500 m i krótkie podejście (obok domu) do miejsca, w którym odchodzą w lewo letnie znaki zielone do Brennej (droga 80).

79 Dalej podchodzimy nagim grzbiętem na szczyt Cisowej Wielkiej (872 m), skąd przepiękny odcinek wędrowki halami grzbietowymi w kierunku północno-zachodnim przez Małą Cisową (831 m), Czubel (746 m), z którego zjeżdżamy w głębokie siodło halne. Dalej podchodzimy prawie na północ trawersując wschodnie zbocza Łazka (716 m) lasem kilkanaście minut od siodła, potem stromo (uwaga: zakrety!) do doliny Jesionki z przysiółkiem Nałęż. Przez polanę kierujemy się w lewo do drogi w dolinie, którą skręciwszy w lewo, w kierunku północnym ok. 4000 m do rozwidlenia dróg; stąd dalej za letnimi znakami czerwonymi dojdziemy na stację kolejową Jaworze-Jasienica (od rozwidlenia 2000 m), zaś w prawo drogą bez znaków dotrzemy obok zalesionej kopki (409 m) do przystanku autobusowego Jaworze Górne (również ok. 2000 m).

Zjazd do Brennej (30 min. — letnie znaki zielone)

Od schroniska drogą 78 do odgałęzienia letnich znaków czerwonych do Jaworza.

Teraz w lewo w kierunku południowo-zachodnim przez las na polany, którymi w lewo na południe do lasu. Szeroką przecinką w tym lesie ok. 700 m w dół, po czym ostro w prawo i drogą przez las łukiem znów na południe do polan, ciągnących się już do samej wsi. Chcąc odbyć dalszą wędrowkę na Równicę, kierujemy się nimi na południowy zachód do wylotu doliny Leśnicy za letnimi znakami zielonymi, chcąc zaś dotrzeć do centrum wsi zjeżdżamy bez znaków wprost na południe.

80

Zjazd do Wapienicy (2 godz. — letnie znaki niebieskie)

Od schroniska zjazd drogą 77 dość stromo (uwaga: płoty na polach!) na siodło pod Przykrą do odgałęzienia letnich znaków żółtych do Jaworza (droga 76).

Z tego siodła za letnimi znakami niebieskimi stale w kierunku północ-wschód-północ podejście na Przykrą (824 m), z której długi zjazd w kierunku dotychczasowym, łagodnym zboczem. Po krótkim podejściu na Polednianą (762 m) znów długi zjazd w kierunku na Palenicę (688 m), na koniec stromo, po czym zataczamy obszerny łuk w prawo na południe bardzo stromym wądrożem (uwaga: wąsko!), które w dolnej części znów skręca w lewo i dochodzi do drogi obok sztucznego jeziora w dolinie Ludwiki.

81

Tą drogą w kierunku prawie północnym początkowo przez las, potem obok leśnictwa i domów do przystanku autobusowego i stacji kolejowej Wapienica (od zapory ok. 4000 m).

82

Klimczok (1119 m) i Magura (1095 m)

Oba szczyty stanowią właściwie jedną górę ciągnącą się z zachodu na wschód, wierzchołki zaś oddalone są od siebie o 1900 m i oddzielone siodłem halnym (1054 m), stanowiącym doskonały teren narciarski do ćwiczeń. Na stoku Magury w odległości 300 m od siodła pod Klimczokiem znajduje się schronisko PTTK pod Magurą (1076 m n.p.m.).

Od Klimczoka w kierunku północnym opada grzbiet

górski, który od Szyndzielni (górną stacją PKL) dzieli się na 3 odnogi opadające: w kierunku północno-zachodnim do Wapienicy, północnym do Kamienicy oraz w kierunku wschodnio-północno-wschodnim do Mikuszowic. Odnogi oddzielone są od siebie zalesionymi, malowniczymi i dzikimi dolinkami.

Ze względu na bezpieczeństwo ruchu masowego, wprowadzono na niektórych odcinkach w rejonie Szyndzielni i Klimczoka ruch jednokierunkowy, którego należy bezwzględnie przestrzegać (specjalna straż ma prawo nakładania doraźnych mandatów). Z tego samego względu na Szyndzielnię od strony północnej podchodzić można tylko jedną ścieżką (przez Mokry Groń), natomiast obie nartostrady są dla podejścia zamknięte.

Podejście z Olszówki Górnej tzw. troistą ścieżką przez Mokry Groń do schroniska pod Magurą (2 godziny — początkowo bez znaków, potem letnie znaki, czerwone i żółte)

- 83 Od przystanku autobusowego Dębowiec obok remizy strażackiej w kierunku południowo-zachodnim, drogą prowadzącą obok potoku Olszówka do dolnej stacji PKL (1200 m od przystanku tramwajowego).
- 84 Omijamy z prawej strony budynek dolnej stacji PKL, za którym rozgałęziają się dwie dróżki; wybieramy prawą, która za chwilę znów się rozwidla. Teraz wybieramy lewą, początkowo stromą, potem bardziej łagodną i ta wyprowadza nas grzbiecikiem Mokrego Gronia za 25 min. na siodło Dylówki (700 m) pod grzbietem Kozińca (736 m), gdzie przekraczamy nartostradę I. Stąd w kierunku południowym stromym wędrujemy w lesie 15 min. na wyrąb (przecinamy nartostradę I, uwaga na zjeżdżających!). Dalej w górę i po kilku minutach znów przekraczamy nartostradę I (uwaga!), po czym dość stromym podejściem wychodzimy na łagodną płaszczyznę Kamienickiej Płyty (954 m), skąd ok. 400 m szeroką przecinką (uwaga: podchodzić tylko lewą stroną przy brzegu lasku!) obok górnej stacji PKL na Halę Kamienicką.
- 85 Wschodnią połacią Hali Kamienickiej (na Hali ruch jednokierunkowy lewostronny!) 400 m w górę do schroniska PTTK (1001 m) pod Szyndzielnią, od podnóża 1½ godz. Ze schroniska rozciąga się piękny widok. Obok schroniska w górę koło skoczni narciarskiej na zalesiony szczyt Szyndzielni (1031 m) około 300 m.

Ze szczytu obniżamy się nieco i po 600 m łagodnego podejścia dochodzimy do miejsca, z którego odchodzą w prawo narciarskie znaki czarne (skrót na Trzy Kopce). 86

Łagodnie pod górę, potem zupełnie płasko ok. 700 m do miejsca, w którym dochodzą z lewej strony letnie znaki czerwone od schroniska pod Magurą. Teraz albo: a) na szczyt Klimczoka: 87

Dalej pod górę za letnimi znakami żółtymi około 400 m do miejsca, w którym dochodzi z lewej strony ścieżka trawersująca szczyt Klimczoka (uwaga: z drogi nie wolno zbaczać!). 88

Dalej jeszcze około 150 m w górę na wylesiony szczyt Klimczoka (od schroniska pod Szyndzielnią — 30 min.). 89

Ze szczytu w kierunku wschodnim zjazd południową połączy hali (na hali obowiązuje jednokierunkowy ruch prawostronny!) ok. 200 m na siodło pod Klimczokiem. 90

Albo b) z ominięciem szczytu Klimczoka.

Zbaczamy w lewo za letnimi znakami czerwonymi, następnie lekko w dół, a po 600 m dochodzimy do siodła pod Klimczokiem. 91

Z siodła w kierunku wschodnim ok. 300 m łagodnego podejścia do schroniska PTTK pod Magurą. 92

Podejście z Wapienicy przez Szyndzielnię (2½ godz. — letnie znaki niebieskie, potem żółte)

Od przystanku autobusowego lub stacji kolejowej w kierunku południowym drogą 82 za letnimi znakami niebieskimi do leśnictwa.

Od leśnictwa na wschód, drogą prowadzącą do Kamienicy ok. 300 metrów, do tartaku, gdzie skręcamy znów na południe i po 15 min. dochodzimy do podnóża (1 godz.). Teraz w ogólnym kierunku południowo-wschodnim podchodzimy przez grzbiet Mieczyska ok. 50 min. na drugi zakręt nartostrady I, poniżej Kamienickiej Płyty. Teraz lasem w prawo (uwaga: podchodzenie nartostradą wzbronione!) obok nartostrady szeroką ok. 400 m. przecinką (uwaga: podchodzić tylko lewą stroną brzegu lasku!) obok górnej stacji PKL na Halę Kamienicką. 93

Stąd drogą 85 (ruch jednokierunkowy), 86, 87 i przez szczyt Klimczoka drogą 88, 89 i 90 (ruch jednokierunkowy), względnie z ominięciem szczytu drogą 91 (ruch jednokierunkowy) potem drogą 92 do schroniska PTTK pod Magurą.

Podejście z Bystrej torem saneczkowym (2 godz. — letnie znaki niebieskie)

- 94 Z przystanku autobusowego lub stacji kolejowej w kierunku zachodnim drogą przez osiedle do szkoły (od autobusu 15 min., ze stacji kolejowej 30 min.), za którą zbaczamy na południowy zachód i przez pola podchodzimy zboczem do granicy lasu.
- 95 Lasem dość stromo podchodzimy do miejsca, gdzie krzyżujemy letnie znaki czerwone do Górnej Bystrej.
- 96 Teraz początkowo w kierunku zachodnim, potem południowo-zachodnim trawersem o stałym nachyleniu po północnych stokach Magury, na koniec zakosem do schroniska.

Podejście ze Szczyrku (1½ godz. — letnie znaki niebieskie)

- 97 Z końcowego przystanku autobusowego 100 m w kierunku północno-wschodnim, po czym skręciwszy w lewo wąską dróżką między domami, dużym zakosem obok potoczku podchodzimy na tzw. Górkę (654 m) i obok kaplicy stromo w górę na rozległe polany Podmagurskiej. Dalej polanami dość łagodnie w kierunku północno-zachodnim do granicy lasu (1 godz.).
- 98 Teraz (uwaga: podchodzić tylko lasem a nie drogą!) w górę około 500 m do miejsca, w którym przecinamy nartostradę z Magury do doliny Biłej (letnie znaki zielone — droga 121).
- 99 Następuje dość ostre podejście wyprowadzające po 500 m na siodło pod Klimczokiem (ruch jednokierunkowy) skąd w prawo drogą 91 do schroniska.

Zjazd do Olszówki Górnej nartostradą I (łatwiejszą, 1¼ godz. — letnie znaki czerwone)

Od schroniska pod Magurą łagodny zjazd 300 m drogą 92 na siodło pod Klimczokiem (uwaga: zbaczanie w prawo za letnimi znakami czerwonymi wzbronione!).

- 100 Z siodła podejście północną połączeniem (uwaga: ruch jednokierunkowy prawostronny!) ok 200 m w górę na szczyt Klimczoka, względnie zbaczamy w połowie wysokości hali w prawo, w skos omijając sam szczyt i dochodzimy do grzbietowej drogi z Klimczoka, którą zjazd w prawo do dro-

gi 89 zbiegającej ze szczytu, po czym drogą 88, 87 i 86 na szczyt Szyndzielni (uwaga: zbaczanie w prawo wprost do schroniska za letnimi znakami czerwonymi wzbronione!).

Ze szczytu prosto w kierunku północnym początkowo płasko, potem łagodnie na Halę Kamienicką (do schroniska pod Szyndzielnią), teraz ostro w prawo, łącząc do drogi 85 (ruch jednokierunkowy), ze schroniska pod Magurą 30 min.

Zachodnią połącią Hali (uwaga: ruch jednokierunkowy lewostronny) zjeżdżamy wprost na szeroką przecinkę i po 400 m pierwszy ostry zakręt, po czym drugi i dalej trawersując północne zbocza Kamienickiej Płyty zjeżdżamy łagodnie (jeszcze 3 zakręty) na siodło Dylówki pod grzbietem Koziańca. Z siodła nadal łagodnie (uwaga: ostry zakręt na mostku!) do schroniska na Dębowcu.

Teraz: albo a) do dolnej stacji PKL:

Ostry zakręt w prawo, po czym dojeżdżamy po 300 m. do drogi poniżej dolnej stacji PKL, względnie

b) pod Dębowiec do przystanku autobusowego.

Nadal prosto, poniżej schroniska pod Dębowcem przez góry grzbiet, po czym zakrętem w prawo na pola, którymi nieco w lewo w kierunku widocznej remizy strażackiej (przystanek autobusowy Dębowiec).

Zjazd do dolnej stacji PKL nartostradą II (trudniejszą, 1 godz. — letnie znaki czerwone, potem narciarskie znaki czarne)

Od schroniska pod Magurą drogą 92, 100 (ruch jednokierunkowy) i 89, 88, 87, 86 i 101 (ruch jednokierunkowy) przez Szyndzielnię na brzeg Hali Kamienickiej.

Początkowo zachodnią połącią Hali (uwaga: ruch jednokierunkowy, lewostronny!) i obszernym łukiem w prawo (uwaga przy przejeździe na podchodzących od górnej stacji PKL!) do wjazdu w las, w którym za narciarskimi znakami czarnymi zakręt w lewo i po 1000 m od Hali Kamienickiej wyjazd na siodło Kołowrot (780 m), gdzie odgałęzienie letnich znaków żółtych (w prawo obok Koziej Góry do Parku Ludowego — droga 107) oraz letnie znaki zielone (do Górnej Bystrej).

Z siodła nieco w lewo w kierunku północno-wschodnim, trawersując północne ramię Słonej Góry, kilkoma zakrętami do drogi poniżej dolnej stacji PKL.

Stąd w prawo dojeść można za 10 minut do przystanku

autobusowego Dębowiec lub za 30 min. do przystanku tramwajowego Park Ludowy).

Zjazd do Parku Ludowego przez Słoną Górę (1½ — 2 godz. — letnie znaki żółte, względnie przy zjeździe przez Kozią — letnie znaki żółte, potem niebieskie i czerwone)

- 107** Od schroniska pod Magurą drogą 92, 100 (ruch jednokierunkowy), 89, 88, 87, 86 i 101 (ruch jednokierunkowy) na Halę Kamienicką, z której nartostradą II (droga 105 — ruch jednokierunkowy) na siodło Kołowrot.

Z siodła nieco w prawo za letnimi znakami żółtymi podejście przez podwójny szczyt Słonej Góry (802 m), z którego zjazd (uwaga na słupy telefoniczne!) ok. 300 m, po czym ostry zakręt w lewo i już łagodnie, potem płasko na siodło (603 m) pod Kozią Górę (686 m). Teraz nieco w lewo w kierunku północno-wschodnim, około 300 m. łagodnego podejścia do odgałęzienia letnich znaków niebieskich lub zielonych do schroniska PTTK „Stefanka“. Teraz albo:

- 108** a) wprost do Parku Ludowego:
dalszy zjazd ok. 1700 m za letnimi znakami żółtymi w kierunku północno-wschodnim, miejscami dość stromo, potem łagodnie wydłużonym grzbietem (ponad skocznią narciarską w Parku Ludowym), na koniec stromo na polankę, z której w kierunku północnym za letnimi znakami żółtymi jeszcze około 1100 m do końcowego przystanku tramwajowego Park Ludowy, względnie

- b) obok schroniska „Stefanka“ do Parku Ludowego:
109 skręciwszy ostro w prawo za letnimi znakami niebieskimi lub zielonymi podchodzimy na grzbiet Koziej Góry (10 min.) i nieco w dół do schroniska PTTK „Stefanka“ (680 m). Stąd odchodzi w lewo tor saneczkowy długości 1800 m do Mikuszowic. Od schroniska nadal w kierunku wschodnim płasko za letnimi znakami zielonymi, które omijają szczyt Koziej Góry (686 m) i sprowadzają po 800 m od schroniska dość stromo na siodło pod Równią (610 m).

- 110** Teraz ostro w lewo w kierunku północnym za letnimi znakami czerwonymi (łagodnym zjazdem, na koniec nieco bardziej stromym) do drogi obok leśnictwa (wylot toru saneczkowego) do Mikuszowic. Stąd znów za letnimi znakami zielonymi przez Park Ludowy jeszcze 1800 m do końcowego przystanku tramwajowego Park Ludowy.

Zjazd przez Magurę do Bystrej i Parku Ludowego
(2 godz. — letnie znaki czerwone)

Ze schroniska pod Magurą w kierunku wschodnim łagodnie podejście około 1400 m na szczyt Magury (1095 m), z którego zjazd ok. 100 m do odgałęzienia narciarskiej drogi (narciarskie znaki zielone w prawo do doliny Biłej — droga 121). 111

Po dalszych 200 m wyjazd na rozległą halę (1025 m), na której skręcamy ostro w lewo, w kierunku północno-zachodnim do lasu. Następuje teraz zjazd miejscami dość stromy w ogólnym kierunku północno-wschodnim przez las przerwany trzema polanami, które przecinamy środkiem i wyjeżdżamy zawsze w lewo, po czym dojeżdżamy na czwartą stromą polanę, poniżej której prowadzi tor saneczkowy z Magury (droga 95) do Bystrej. 112

Teraz następuje krótki lecz stromy odcinek zjazdu w lesie (tzw. „Wściekła“) do polany grzbietowej, którą albo 113

a) wprost do Bystrej do przystanku autobusowego lub stacji kolejowej:

zjeżdżamy nadal grzbietem w kierunku prawie wschodnim przez pola do drogi 94, względnie 114

b) do Górnej Bystrej i Parku Ludowego:

skręcając coraz silniej na północ zjeżdżamy na koniec stromy do drogi w Górnej Bystrej (końcowy przystanek autobusowy) — ze schroniska 1 godz. 115

Teraz zwracamy się w lewo na zachód i skręciwszy obok domu nr 40 w prawo przez pola, potem zaś przez las, podchodzimy 20 min. na siodło pod Równią (610 m), skąd drogą 110 zjazd do Parku Ludowego. 116

Zjazd do Szczyrku polanami (1 godz. — narciarskie znaki niebieskie)

Od schroniska pod Magurą w kierunku południowo-wschodnim do lasu i łagodnym zjazdem ok. 900 m na nartostradę (narciarskie znaki zielone — droga 121) do doliny Biłej. 117

Skręciwszy nią w prawo jeszcze 600 m łagodnie w dół do przecięcia się szlaku z letnimi znakami niebieskimi (droga 98). Skręcamy silnie w lewo i następuje zjazd ok. 500 m na skraj lasu, gdzie odgałęziają się letnie znaki niebieskie do Szczyrku (droga 97). 118

Stąd skręcamy na południe i przez łańcuch polan ciągnący 119

Widok z Beskidu na Magurę

się do podnóża zjeżdżamy do drogi w dolinie Biłej obok Domu Wypoczynkowego FWP „Zakopianka“.

- 120** Stąd w lewo drogą 1300 m do Domu Wypoczynkowego PTTK „Goplana“.

Zjazd przez Magurę do doliny Biłej i Szczyrku (1½ godz. — letnie znaki czerwone, potem narciarskie znaki zielone i letnie znaki zielone)

Od schroniska pod Magurą za letnimi znakami czerwonymi na wschód drogą 111.

- 121** Skręcamy łukiem w prawo i następuje łagodny zjazd (po 700 m drogą 118) ok. 1300 m do przecięcia się szlaku z letnimi znakami niebieskimi (droga 98).

- 122** Za letnimi znakami zielonymi następuje dalszy zjazd trawersujący południowe stoki Klimczoka i na koniec zjeżdżamy stromo do potoku Biła. Teraz skręciwszy w lewo na południowy wschód zjeżdżamy w dół początkowo polanami pod przełęczą Skałka (810 m) niekoniecznie ściśle za letnimi znakami zielonymi — na dno doliny Biłej, którą w kierunku

południowo-wschodnim (potem częściowo drogą 120) do Domu Wypoczynkowego PTTK „Goplana“ w Szczyrku.

WYCIECZKI GRZBIETOWE

Opisane odcinki szlaków dają możliwość narciarzowi-turyście samodzielnego zestawienia wędrówek grzbietowych. Ponadto wskazujemy następujące szlaki:

*Ustronń — Czantoria Wielka — Soszów — Stożek — Kubalonka (6½ godz. — letnie znaki żółte, potem czerwone)**

Z Ustronia drogą 13 na Czantorię Wielką (2½ godz.).

Ze szczytu w kierunku południowym dość stromo szeroką halą na przełęcz Beskidek (684 m), po czym łagodnie długie podejście na Soszów Wielki (884 m) i znów w dół na siodło, z którego podejście na Cieślar (923 m) i na następne siodło, z którego stromo na szczyt Stożka Wielkiego (980 m) i schroniska — 2½ godz. Teraz drogą 25 na Kiczory (25 min.).

Z Kiczorów zjazd w kierunku północno-wschodnim około 500 m, po czym łączymy do drogi 24, którą na polanę Mrażnica (15 min.).

Stąd na północny wschód lasem przez kotę 786 i polanę z osiedlem Mrużków (około 820 m npm.) w ogólnym kierunku wschodnim przez kotę 816 na przełęcz Kubalonkę (50 min.).

Ustronń — Równica — Malinka — Przełęcz Salmopolska — Kotarz — Klimczok — Błatnia (10 — 12 godz. — letnie znaki zielone, potem niebieskie, czerwone i żółte)

Z Ustronia na Równicę drogą 1 i 2, po czym na szczyt Malinki drogą 8, 9 i 11 (4½ godz.).

Ze szczytu za letnimi znakami niebieskimi na wschód długą polaną, potem przez kotę 810 coraz bardziej na południe w kierunku na grzbiet Smrekowca. Stąd silnie w lewo na wschód, potem północny wschód przez osiedle Sporówka na Jawierzny (799 m), z którego wprawdzie łagodnie, potem stromo na Przełęcz Salmopolską (934 m) 1½ godz., a z Ustronia 6 — 6½ godz.

Z przełęczy za letnimi znakami czerwonymi w kierunku

123

124

125

126

127

północnym lekkie podejście około 1300 m do odgałęzienia letnich znaków czarnych, którymi w lewo można zjechać przez halny grzbiet Starego Gronia za 1 godz. do Brennej, po czym dalej na Grabową (905 m) i falującym grzbietem przez Kotarz (965 m), Beskid Węgierski (914 m) i Beskidek (850 m) na przełęcz Skalka (810 m) stąd można zjechać w prawo do Szczyrku za 30 min. lub w lewo za letnimi znakami czarnymi do Brennej za 1½ godz.); od Przełęczy Salmopolskiej 2 godz.

Z przełęczy strome podejście wądrożem na północ, po czym na północny wschód na siodło pod Klimczokiem (z przełęczy Skalka 1 godz.). Teraz drogą 100 (ruch jednokierunkowy) na szczyt Klimczoka.

128

Ze szczytu za letnimi znakami żółtymi w kierunku południowo-zachodnim na Trzy Kopce (1080 m, ruiny schroniska), po czym w kierunku północno-zachodnim falującym grzbietem przez Stołów (1035 m) i nagi szczyt Błatni (917 m) do schroniska PTTK pod Błatnią — z Klimczoka 40 min., z Przełęczy Salmopolskiej 4 godz.

B E S K I D M A Ł Y

Beskid Mały stanowi odrębne i dosyć silnie rozczłonkowane pasmo górskie, zajmujące przestrzeń ok. 250 km². Od zachodu dzieli go od Beskidu Śląskiego tzw. Brama Wilkowska (dolina Białki) i Kotlina Żywiecka, od południa zaś od Beskidu Wysokiego i pasma Jałowieckiego — niewysokie pasemko Pewelskie oraz doliny Koszarawy i Kurówki. Od wschodu od pogórza odcina Beskid przełom Skawy, natomiast od północy stoki pasma wznoszą się stromo wprost z dolin. Zasadniczy układ Beskidu Małego przebiega z zachodu na wschód. Soła swym pięknym przełomem dzieli to pasmo górskie na 2 części: mniejszą — zachodnią (grupa Czupła, Groniczek i Hrobaczej Łąki) oraz znacznie dzikszą i dłuższą — wschodnią (grupa Kiczery, Cisownika i Leskowca), tzw. Góry Zasolskie. Szczyty wykazują przeciętną wysokość 800—900 m i przewyższają otaczające je doliny o 300—550 metrów. Dużo tu pasemek górskich, oddzielonych od siebie poprzecznymi i podłużnymi dolinkami oraz przełęczami, brak zaś wybitnych kulminacji szczytowych wpływa na to, że Beskid Mały przedstawia się jako lesisty, słabo sfalowany płaskowyż, posiadający wiele uroku i malowniczości.

Dzięki bliskości wielkich ośrodków przemysłowych i miejskich, jest on licznie odwiedzany przez narciarzy Bielska-Białej i Górnego Śląska oraz Andrychowa, Wadowic, Żywca i Krakowa.

Niestety zagospodarowanie turystyczne terenu nie jest wystarczające, gdyż istnieją tu zaledwie dwa schroniska PTTK.

PUNKTY WYJŚCIOWE

Straconka (ok. 420 m n.p.m.), końcowy przystanek autobusowy, oddalona o 5¹/₂ km na południowy wschód od

Bielska-Białej, znany i popularny punkt wyjścia na Magurkę, Czupel, Groniczki i Hrobaczą Łąkę.

Na linii kolejowej Bielsko — Żywiec leżą następujące punkty wyjścia w Beskid Mały (w nawiasie odległość w km od Bielska).

Łodygowice (14 km, 360 m npm., stacja kolejowa), duża wieś, punkt wyjścia na Czupel i Magurkę.

Wilkowice (8 km, około 420 m npm., stacja kolejowa Bystra-Wilkowice) wieś u podnóża Magurki, punkt wyjścia na ten szczyt.

Mikuszowice (5 km, ok. 365 m npm., przystanek kolejowy i autobusowy) przedmieście Bielska-Białej, punkt wyjścia na Magurkę.

Leszczyny (3 km, ok. 350 m npm., stacja kolejowa i przystanek autobusowy) przedmieście Bielska-Białej, punkt wyjścia na Magurkę.

Na linii kolejowej Bielsko-Wadowice (w nawiasie odległość w km od Bielska) leży szereg miejscowości stanowiących dogodne punkty wyjścia w Beskid Mały.

Kozy (8 km, około 370 m npm., stacja kolejowa i przystanek autobusowy) duża wieś u podnóża Hrobaczej Łąki, duży kamieniołom, punkt wyjścia na Hrobaczą Łąkę i w dolinę Soły.

Andrychów (28 km, około 360 m npm.) stacja kolejowa, miasteczko, w którym powstaje potężny, najnowocześniejszy kombinat włókienniczy. Punkt wyjścia na przełęcz Kocierską, Jawornicę, Madohorę i Leskowiec.

Wadowice (41 km, około 300 m npm., stacja kolejowa), miasto powiatowe nad Skawą, siedziba Oddziału PTTK (ul. Zegadłowicza 54). Punkt wyjścia na Gancarz, Leskowiec i w dolinę Skawy.

Na linii kolejowej Wadowice — Sucha położone są następujące punkty wyjścia w Beskid Mały (w nawiasie odległość od Wadowic).

Czartak (5 km, około 275 m npm., stacja kolejowa) niegdyś uwielbiana przez poetów beskidzkich miejscowość u przełomu Skawy, punkt wyjścia na Leskowiec.

Mucharz (9 km, około 290 m npm., stacja kolejowa) punkt wyjścia na Leskowiec.

Skawce (17 km, około 320 m npm., stacja kolejowa) punkt wyjścia na Leskowiec.

Sucha (25 km, około 345 m npm., stacja kolejowa) punkt wyjścia na Madohorę, Leskowiec i w Beskid Wysoki.

Na linii kolejowej Żywiec — Sucha leżą (w nawiasie odległość od Żywca):

Pewel Mała (8 km, około 400 m npm.) punkt wyjścia w pasemko Pewelskie i na Madohorę.

Hucisko (20 km, około 560 m npm., stacja kolejowa) pięknie położona miejscowość, punkt wyjścia na Madohorę, Leskowiec i w Beskid Wysoki.

Lachowice (29 km, około 400 m npm.) punkt wyjścia na Leskowiec i w Beskid Wysoki.

Ponadto w **dolinie Soły**, przebiegającej się przez Beskid Mały, leży kilka miejscowości (w nawiasie odległość w km od Żywca), które są również dogodnymi punktami wyjścia w Beskid Mały.

Czernichów (8 km, około 320 m npm., przystanek autobusowy) punkt wyjścia na Czupel, Jaworzynę, Cisownik i Kiczere.

Międzybrodzie Lipnickie (Bialskie, 13 km, około 320 m npm.) przystanek autobusowy, znana miejscowość położona tuż nad sztucznym jeziorem, punkt wyjścia na Magurkę i Groniczki.

Porąbka (16 km, około 310 m npm., przystanek autobusowy) znana miejscowość nieco poniżej potężnej zapory wodnej, punkt wyjścia na Hrobaczą Łąkę, Cisownik i przełęcz Kocierską.

GRUPA CZUPLA, MAGURKI I GRONICZEK

Grupa Czupla, Magurki i Groniczek oraz Hrobaczej Łąki stanowi zachodnią część Beskidu Małego wznosząc się od Małej Tresnej u początku przełomu Soły przez najwyższy w tej grupie Czupel i Magurkę, a dalej półkoleście przez Groniczki, Wróblowicę i Hrobaczą Łąkę opada do Porąbki, u północnego krańca przełomu. Grupa ta, a zwłaszcza Magurka, posiada doskonale i łatwo dostępne tereny narciarskie do ćwiczeń i zjazdów.

Czupel (933 m)

Podejście ze Straconki torem saneczkowym przez Górę Jałowcową (2 godz. — letnie znaki zielone, potem niebieskie)

Od przystanku autobusowego drogą za letnimi znakami w kierunku wschodnim ok. 12 minut, po czym w prawo

129

przez most i zakosem toru saneczkowego wychodzimy za 15 minut na grzbiet Góry Jałowcowej (Pośredniej), którym nadal w kierunku wschodnim przez las i polanę Handerkulę. Z jej górnego brzegu skręcamy łukiem coraz bardziej na południe i trawersując zachodnie zbocza Sokołówki (858 m) dochodzimy łagodnie do miejsca, w którym w prawo w dół odchodzą letnie znaki czerwone (droga 137) do Mikuszowic.

130 Stąd nadal w kierunku południowo-wschodnim jeszcze kilkanaście minut do schroniska PTTK na Magurce (913 m). Sprzed schroniska piękny widok. Od podnóża do schroniska $1\frac{1}{4}$ godziny.

131 Od schroniska falistym grzbietem za letnimi znakami niebieskimi w kierunku południowo-wschodnim przez kotę 920, potem obok prywatnego schroniska, łagodny zjazd na halną przełęcz pod Czuplem, na szczyt którego wychodzimy krótkim podejściem wzdłuż brzegu iglastego lasu (z Magurki 40 minut).

Podejście z Międzybrodzia Lipnickiego ($2\frac{1}{4}$ godz. — letnie znaki żółte, potem niebieskie)

132 Od przystanku autobusowego za letnimi znakami żółtymi w kierunku zachodnim drogą w dolinie Ponikwy około 30 minut, po czym skręcamy w lewo w kierunku południowo-zachodnim pod górę w las, przez który wiedzie wygodna ścieżka. Ta po przejściu potoku, kilkoma zakosami wychodzi z lasu na grzbiet, którym jeszcze kilka minut do schroniska PTTK na Magurce. Stąd na Czupel drogą 131 za letnimi znakami niebieskimi jeszcze 40 min.

Podejście z Wilkowic ($1\frac{1}{2}$ godz. — letnie znaki zielone)

133 Od stacji Bystra-Wilkowice za letnimi znakami zielonymi w kierunku południowo-wschodnim, po 300 m od stacji przekraczamy drogę z Żywca do Bielska-Białej. Teraz nadal w dotychczasowym kierunku drogą jeszcze kilkanaście minut, po czym skręciwszy ostro między domami w lewo przez potoczek wydostajemy się na pola, którymi podchodzimy do lasu, skąd dość stromym wądrożem osiągamy polany podszczytowe, przez które na szczyt Magurki. Z Magurki na Czupel drogą 131 jeszcze 40 min.

Widok z Magórki na Magurę i Klimczok

Podejście z Łodygowic (1 $\frac{3}{4}$ godz. — letnie znaki czerwone)

Od stacji kolejowej za letnimi znakami czerwonymi w kierunku północnym między zabudowaniami na pola, przez które w kierunku północno-wschodnim do lasu. Lasem dochodzimy obok tzw. „Diabelskiego Kamienia“ na polanę Koliby. Przeciawną ją w skos, podchodzimy stromo do wyrbu, którego brzegiem na siodło pod szczytem, a z niego w prawo na Czupel (1 $\frac{3}{4}$ godz.).

Stąd do schroniska na Magurce w lewo drogą 131 jeszcze 35 minut.

Zjazd do Straconki przez Rogacz (1 $\frac{1}{4}$ godz. — letnie znaki niebieskie, potem żółte)

Ze szczytu Czupla drogą 131 do schroniska na Magurce (35 minut).

Od schroniska za letnimi znakami żółtymi w kierunku zachodnim początkowo łagodnie, przez Rogacz (828 m) obok domów na odkrytym grzbiecie (tu letnie znaki czerwone odchodzą w lewo do Mikuszowic), potem lasem coraz bar-

134

135

dziej stromo szeroką przecinką w kierunku północno-zachodnim na polanę na Łysej Przełęczy (578 m — uwaga na ćwiczących!), gdzie przecinamy letnie znaki czerwone biegnące w lewo do Mikuszowic (droga 138).

136

Z przełęczy przez polanę w prawo w kierunku północnym przez las i pola na północno-wschodnich stokach Łysej Góry, do doliny Małej Straconki i przez most do przystanku autobusowego.

Zjazd do Mikuszowic (1½ godz. — letnie znaki zielone, potem czerwone)

Ze szczytu Czupła drogą 131 do schroniska na Magurce. Od schroniska za letnimi znakami zielonymi torem saneczkowym drogą 130 przez polanę w las, w którym początek letnich znaków czerwonych — letnie znaki zielone wiodą prosto do Straconki.

137

Skręciwszy ostro w lewo, rozpoczynamy długi, łagodny zjazd w kierunku południowo-zachodnim, potem zachodnim, a po zakręcie w dużym żlebie — w kierunku północno-zachodnim, po czym wyjeżdżamy (uwaga na zjeżdżających przecinką po lewej stronie!) na polanę na Łysej Przełęczy (578 m), gdzie przecinamy letnie znaki żółte (droga 136) do Straconki.

138

Obok domu podchodzimy na północny zachód około 200 m, po czym płasko i znów łagodnie w dół, trawersując północne stoki Łysej Góry (660 m), miejscami stromą dróżką, przez polanki wyjeżdżamy na pola, którymi na przełaj w kierunku północno-zachodnim do drogi z Żywca do Bielska-Białej. Skręciwszy nią w prawo na północny zachód około 100 m, po czym znów w lewo przez tor kolejowy i obok zabudowań fabrycznych przez most do szosy z Bystrej, którą w prawo jeszcze kilka minut do przystanku tramwajowego Mikuszowice.

Chcąc odjechać pociągiem skracamy obok toru kolejowego w prawo i po 200 m dojdziemy do stacji kolejowej Leszczyny.

Zjazd do Czernichowa przez Suchy Wierch (30 min. — letnie znaki niebieskie)

139

Ze szczytu za letnimi znakami niebieskimi w kierunku wschodnim na polankę (wspaniały widok na Beskid Mały, Żywiecki, Tatry, Fatrę oraz Beskid Śląski!). Stąd zjazd

ok. 1000 m przeważnie wylesionym grzbietem na Suchy Wierch (799 m), tu odchodzi droga 141 do Międzybrodzia Żywieckiego.

Z Suchego Wierchu w kierunku południowo-wschodnim przez polany i pola łagodny zjazd do Czernichowa (przystanek autobusowy).

140

Zjazd do Międzybrodzia Żywieckiego przez Suchy Wierch (30 minut — letnie znaki niebieskie, potem bez znaków)

Ze szczytu drogą 139 na Suchy Wierch.

Z Suchego Wierchu bez znaków w kierunku północno-wschodnim przez łąki i rzadkie osiedla dość stromy zjazd grzbietem Basioraczki do drogi z Żywca do Porąbki, którą osiągamy w Międzybrodziu Żywieckim (przystanek autobusowy).

141

Zjazd do Międzybrodzia Lipnickiego przez Przegibek (1 godz. — letnie znaki niebieskie, potem bez znaków)

Ze szczytu Czupła drogą 131 do schroniska na Magurce.

Od schroniska za letnimi znakami niebieskimi (i zielonymi, które potem wchodzi w lewo w las do Straconki) w kierunku północno-zachodnim kilka minut, po czym skręciwszy w prawo na północ zjeżdżamy długą polaną, trawersując z lewej strony szczyt Sokołówki (858 m) szeroką ścieżką obok słupów telefonicznych (uwaga!) bardzo stromo na przełęcz Przegibek (663 m).

142

Z niej skręciwszy bez znaków nieco w prawo na północno-wschód do doliny Ponikwy, wygodną ścieżką (miejscami dość stromo) kilkoma zakosami w kierunku południowo-wschodnim zjeżdżamy na jej dno, potem na wschód do drogi 132 — do Międzybrodzia Lipnickiego (przystanek autobusowy).

143

Hrobacza Łąka (830 m)

Podejście ze Straconki przez Gaiki (1¼ godz. — letnie znaki czerwone)

Od przystanku autobusowego za letnimi znakami czerwonymi drogą w kierunku północnym, skręcając polami ku północno-wschodowi, grzbiecikiem na szczyt Gaiki (808 m —

144

tu dochodzą z lewej strony letnie znaki niebieskie z Lipnika) 45 minut. Teraz na wschód około 500 m na nieznaczne siodło (tu letnie znaki niebieskie odchodzą w prawo na Przegibek — droga 151).

- 145** Jeszcze 700 m dalej na wschód do miejsca, gdzie rozpoczynają się letnie znaki zielone, w prawo przez Nowy Świat do Międzybrodzia (droga 149).
- 146** Skręciwszy stąd nieco w lewo, w ogólnym kierunku północno-wschodnim następuje podejście przez Groniczki (824 m) i najwyższą w tej grupie Wróblowicę (839 m), po czym w kierunku wschodnim stromy zjazd na przełęcz „U panienki“ (741 m), gdzie dochodzą z lewej strony letnie znaki żółte (z Kóz — droga 153).
- 147** Teraz na północny wschód jeszcze 20 minut podejścia na szczyt (na południowym zboczu znajduje się rozległa hala — Hrobacza Łąka, od której przyjął nazwę szczyt).

Podejście z Bielska - Białej przez Lipnik (2¹/₂ godz. — letnie znaki niebieskie, potem czerwone)

- 148** Od kościoła w Białej za letnimi znakami niebieskimi w kierunku południowo-wschodnim drogą do Lipnika 4¹/₂ km — do leśniczówki u podnóża Gaików (piękny widok na Bielsko-Białą i grupę Magury, Klimczoka i Szyndzielni). Stąd wygodną, zrazu łagodną drogą w lesie i przez polanę (ruiny amfiteatru) coraz bardziej stromo, w końcu licznymi serpentynami po bardzo stromym stoku podchodzimy na Gaiki (808 m, od podnóża 45 minut) do drogi 144. Potem drogą 145, 146 i 147 jeszcze 50 minut na szczyt.

Zjazd przez Nowy Świat do Międzybrodzia Lipnickiego (1¹/₂ godz. — letnie znaki czerwone, potem zielone)

Ze szczytu za letnimi znakami czerwonymi w kierunku południowo-zachodnim zjazd drogą 147 i 146 przez Wróblowicę i Groniczki na płytke siodło 30 minut (dalej na zachód biegają letnie znaki czerwone do Straconki).

- 149** Skręciwszy ostro w lewo za letnimi znakami zielonymi w kierunku wschodnim, potem południowo-wschodnim w lesie, zjeżdżamy polanami na nieznaczne siodło i dalej bezleśnym łagodnym grzbietem Nowego Świata (666 m) na południowy wschód, na koniec obok osiedli do Międzybrodzia Lipnickiego (Bialskiego, przystanek autobusowy).

Zjazd do Międzybrodzia Kobiernickiego (40 minut — letnie znaki żółte)

Ze szczytu w kierunku południowo-wschodnim łagodny zjazd przez rozległą Hrobaczą Łąkę, po czym znów w las. Miejscami dość stromym wądrożem na południe, potem na południowy wschód przez pola i rzadkie osiedla do wylotu doliny Żarnówki w Międzybrodziu Kobiernickim (przystanek autobusowy).

150

Zjazd do Straconki przez Przegibek (1 godz. — letnie znaki czerwone, potem niebieskie, potem bez znaków i letnimi znakami zielonymi)

Ze szczytu za letnimi znakami czerwonymi drogą 147, 146 i 145 przez Wróblowicę i Groniczki do płytkiego siodła, gdzie następnie kierujemy się do letnich znaków niebieskich (z Lipnika drogą 148).

Teraz za letnimi znakami niebieskimi w kierunku południowo-wschodnim, potem południowym następuje zjazd miejscami dość stromy na przełęcz Przegibek (663 m), gdzie odchodzi malownicza droga do Międzybrodzia (patrz opis odcinka 143).

151

Skręciwszy w prawo na południowy zachód zjeżdżamy około 200 m, po czym (nie skręcając za drogą wozową stromo w prawo na północny zachód) nadal prosto, trawersując wygodną ścieżką północno-zachodnie z boczka Sokołówki, wyjeżdżamy na polanę Handerkulę obok gajówki i dalej drogą 129 (za letnimi znakami zielonymi przez Górę Jałowcową) torem saneczkowym zjeżdżamy zakosem do drogi, którą w lewo jeszcze 10 minut do Straconki (przystanek autobusowy).

152

Zjazd do Kóz (1 godz. — letnie znaki czerwone, potem żółte)

Ze szczytu za letnimi znakami czerwonymi drogą 147 na przełęcz „U Panienki“.

Stąd nieco w prawo za letnimi znakami żółtymi szeroką ścieżką dość łagodny zjazd ok. 500 m, po czym ostro w prawo, krętym stromym wądrożem (uwaga!) na brzeg lasu u podnóża Wróblowicy. Teraz przez pola w kierunku północnym ok. 2½ km do stacji kolejowej Kozy.

153

GRUPA KICZERY, CISOWNIKA I LESKOWCA

Grupa Kiczery, Cisownika i Leskowca ciągnie się na wschód od przełomu Soły. Grzbiet ten wznosząc się od Oczkowa k/Żywca przez Jaworzynę, Wielki Cisownik, osiąga najwyższą wysokość w tej grupie na szczycie Madohory, po czym przez Leskowiec i Królową Wyznią opada do Mucharza w przełomie Soły. Ta część Beskidu Małego jest mniej uczęszczana i znana, chociaż jest także bardzo ciekawa i malownicza. Rejon ten posiada również dobre tereny narciarskie (Żar, Kiczera i Leskowiec).

Kiczera (831 m)

Podejście z Czernichowa przez Jaworzynę (2¾ godz. — letnie znaki niebieskie, potem czerwone)

154 Od przystanku autobusowego za letnimi znakami niebieskimi przez most na Sole i w kierunku wschodnim obok potoczku do lasu, którym przeważnie stromo na grzbiet. Dalej grzbietem w kierunku północno-wschodnim przez Kościelec (795 m) na halny szczyt Jaworzyny (864 m, 1½ godz.). Piękny widok. Z hali szczytowej dalej w kierunku północno-wschodnim grzbietową ścieżką jeszcze 45 minut pod Przysłop, który trawersujemy po południowym zboczu, dochodząc do siodła pod Cisownikiem.

155 Stąd za letnimi znakami czerwonymi w lewo na zachód ok. 500 m na szczyt Przysłopu (853 m), skąd w kierunku północno-zachodnim stromy zjazd przez polankę na małe siodelko, z którego nieco w lewo szeroką ścieżką zjeżdżamy łagodnie na Przełęcz Isepnicką (698 m), stanowiącą najniższe obniżenie grzbietu w tej grupie górskiej. Stąd dalej w kierunku północno-zachodnim na goły szczyt.

Zjazd do Porąbki (30 minut — letnie znaki czerwone)

156 Ze szczytu w kierunku południowo-zachodnim zjazd wylesionym grzbietem przez Żar (751 m, znane szybowisko), po czym łukiem ku północno-zachodowi polanami przez kotę 524. Następnie na północ dość stromym wądrożem w młodym lesie, obok osiedli do zapory wodnej w Porąbce (przystanek autobusowy).

*Zjazd do Andrychowa przez Przełęcz Targaniczką (3 godz. —
letnie znaki czerwone, potem zielone i bez znaków)*

Ze szczytu na siodło pod Cisownikiem drogą 155.

Stąd na południowy wschód ok. 500 m, po czym na roz-
widleniu ostro w lewo na północny wschód, trawersując
zalesiony szczyt Cisownika (893 m). Przez las bukowy lek-
kie podejście na Wielką Górę (879 m), z której dość stromą
przecinką na niewielkie siodełko (polanka), skąd w kie-
runku wschodnim przez kotę 771 i zalesiony grzbiet Ko-
cierza (755 m) do gajówki.

157

Stąd za letnimi znakami zielonymi na północ stromy zjazd
drogą leśną ok. 1000 m (dalej za letnimi znakami zielonymi
zjechać można zalesioną doliną Wielkiej Puszczy w ciągu
50 minut do Porąbki).

158

Teraz zbaczamy z drogi w prawo ok. 150 m i znów w lewo
już bez znaków, trawersując południowo-zachodnie zbocza
stożkowatej Wielkiej Bukowej Góry (745 h) zjeżdżamy na
Przełęcz Targaniczki Beskid (562 m), z której w kierunku
północno-wschodnim niżej koty 569 i dalej przez pola do
drogi w Targanicach. Skręciwszy nią w lewo na północ
jeszcze ok. 6½ km do Andrychowa.

159

Leskowiec (922 m)

*Podejście z Wadowic przez Ponikiew (4 godz. — letnie znaki
niebieskie)*

Z miasta w kierunku południowo-zachodnim połą drogą
falującym grzbiecikiem ok. 4 km do osiedla Zawadka, skąd
łagodne podejście do lasu. Trawersujemy lasem zachodnie
zbocza Lysej Góry (554 m) i zjeżdżamy nieco w dół do wsi
Ponikiew. Skręciwszy drogą w prawo po przejściu ok. 1300 m
wychodzimy na prawy brzeg potoku, opuszczamy drogę
i podchodzimy stromo przez Czolo (696 m) na siodło między
Gęncarzem a Leskowcem; tu dochodzą z prawej strony letnie
znaki zielone z Andrychowa (droga 169).

160

Stąd w kierunku południowo-wschodnim na rozległą halę,
którą podejście do schroniska PTTK (880 m) pod Leskowcem.

161

Od schroniska w kierunku południowym jeszcze 12 minut
łagodnego podejścia na szczyt (piękny widok na Beskid
Wysoki!).

162

*Podejście z Mucharza przez Królową Wyżnią (2 godz. —
letnie znaki zielone)*

- 163 Z przystanku kolejowego za letnimi znakami zielonymi w kierunku zachodnim ok. 1000 m do zakrętu drogi. Skręciwszy ostro w lewo przez potok Berszcz, podchodzimy przez osiedle Jamnicki polami do lasu, którym trawersujemy północne stoki szczytu Suszyce (539 m). Nadal w tym samym kierunku grzbietem początkowo poługim, potem bardzo stromo na ramię opadające z Królowej Wyżniej. Teraz na północno-zachód brzegiem dużego wyrębu na polanę pod tym szczytem; w prawo odchodzą tu letnie znaki żółte do Czartaka (droga 168).
- 164 Jeszcze 300 m na szczyt Królowej Wyżniej (819 m). Ze szczytu przez halę jeszcze 500 m do miejsca, gdzie z lewej strony dochodzą letnie znaki czerwone ze Skawiec.
- 165 Dalej łagodnym grzbietem przez hale do schroniska, skąd drogą 162 na szczyt Leskowca.

*Podejście z Suchej przez Żurawnicę (5 godz. — letnie znaki
zielone, potem czerwone)*

- 166 Od stacji na północ przez potok do drogi prowadzącej od Zamku doliną Suchej (do letnich znaków zielonych). Skręciwszy doliną w lewo idziemy ok. $4\frac{1}{2}$ km na północny zachód do osiedla Żmija, skąd podejście na Żurawnicę (734 m), której szczyt podchodzimy po południowym stoku drogą zataczającą łuk na zachód do Krzeszowa Górnego. Przechodzimy tę wieś docierając aż do drogi z Kukowa, tu napotykamy letnie znaki żółte z Lachowic do Leskowic (droga 167). Skręciwszy drogą w prawo ok. 400 m, znów skręcamy silnie w lewo i wzdłuż potoczku na północny zachód wychodzimy na rozległą polanę z osiedlem Targoszów. Teraz w kierunku zachodnim przez Czarną Górę (808 m) dochodzimy do grzbietu pod Madohorą (z Suchej 4 godz.). Teraz w prawo drogą 171 jeszcze 1 godz. na szczyt Leskowca.

Podejście z Lachowic ($3\frac{1}{2}$ godz. — letnie znaki żółte)

- 167 Od stacji kolejowej za letnimi znakami żółtymi w kierunku północno-wschodnim ok. 600 m do rozwidlenia dróg. Skręcając w lewo idziemy drogą na zachód, potem północny

zachód przez wieś Kuków i dochodzimy po dalszych 3½ km do drugiego rozwidlenia dróg. Teraz skręcamy w prawo na północny wschód i zataczając łuk ku północy dochodzimy do wsi Krzeszów Dolny; tu przebiegają nasz szlak letnie znaki zielone z Suchej na Madohorę (droga 166). Teraz w kierunku północnym wzdłuż potoku Sikorówka zbaczamy coraz bardziej ku północno-zachodowi, dochodząc po ok. 4½ km (od drugiego rozwidlenia) do podnóża Targoszowskiej Góry. Stąd wprost na północ początkowo wzdłuż potoku przez las i polankę Zwalisko na grzbiet Leskowca, którym w prawo 400 m na szczyt.

Zjazd przez Królową Wyżnią do Czartaka (1 godz. — letnie znaki żółte)

Ze szczytu zjazd drogą 162 do schroniska, po czym dalej drogą 165 i 164 przez Królową Wyżnią na halę grzbietową; tu odchodzą w prawo letnie znaki zielone do Mucharza (droga 163).

Teraz łagodnie opadającą ścieżką po wyrębie w kierunku północno-północno-wschodnim, potem lasem i dwoma polanami na kotę 671. Z koty na północny zachód, po czym znów łukiem ku północnemu wschodowi, a w końcu w kierunku prawie wschodnim wyjeżdżamy z lasu i wygodną, łagodną drogą przez zalesione wzniesienie zjeżdżamy do osiedla Koziniec, gdzie skrzyżwszy drogą w lewo jeszcze kilka minut do przystanku kolejowego w Czartaku.

168

Zjazd do Andrychowa przez Gancarz (1½ godz. — letnie znaki zielone)

Ze szczytu zjazd drogą 162 do schroniska, po czym w kierunku północno-zachodnim drogą 161 do siodła; tu odchodzą w prawo letnie znaki niebieskie do Wadowic (droga 160).

Teraz w kierunku północno-zachodnim za letnimi znakami zielonymi podchodzimy na goły szczyt Gancarza (802 m, piękny widok!), z którego zjeżdżamy bardzo stromo przez halę, potem przecinką na siodło. Z siodła przez Narożnik (540 m) na kotę 545, z której ostro w prawo ku północy przez Kobylą Głowę i Wapienicę (531 m) do osiedla Zagórnik. Stąd łagodne podejście na Pańską Górę (433 m), z której piękną aleją wśród drzew do toru kolejowego, obok którego w prawo jeszcze 600 m do stacji w Andrychowie.

169

Zjazd przez Makową Górę do Skawiec (1 $\frac{3}{4}$ godz. — letnie znaki czerwone)

Ze szczytu zjazd drogą 162 do schroniska, po czym w kierunku północno-wschodnim drogą 165 na halę, z której odchodzą w prawo letnie znaki czerwone.

- 170 Skręciwszy w prawo w las, następuje długi zjazd prostą ścieżką zalesionym grzbietem Makowej Góry na brzeg lasu, skąd przez pola w kierunku wschodnim podchodzimy przez lasek połą drogą na długi bezleśny grzbiet Bielówki. Tym na północny wschód, trawersując w końcu południowe stoki Jedlicznika (549 m) zjeżdżamy w kierunku wschodnim do drogi (z Tarnawy do Mucharza), którą przekraczamy i nadal na wschód, a potem północny wschód przez kotę 428 łagodny zjazd prowadzi do drogi, którą w prawo jeszcze 500 m do stacji kolejowej Skawce.

Zjazd do Huciska przez Madohorę i Słemień (3 godz. — letnie znaki niebieskie)

- 171 Ze szczytu za letnimi znakami niebieskimi w kierunku południowo-zachodnim przez długą Halę Rzycką wzdłuż lasu bukowego zjazd na kotę 805, po czym łagodnie pod kotę 683. Teraz w kierunku południowym na polanę, z której na południowy zachód, omijając z prawej strony wzniesienie, jeszcze 800 m (od polany) grzbietem (z lewej strony mijamy letnie znaki zielone, prowadzące z Suchej) do rozwidlenia dróg przed Madohorą (z Leskowca 1 $\frac{1}{4}$ godz.).

- 172 Stąd w kierunku południowo-zachodnim zjazd ok. 1000 m do maleńkiej polanki pod Łamaną Skałą (w prawo odchodzi droga 175 do Okrajnika).

- 173 Teraz bardziej na południe zjazd 900 m na polanę, z której w kierunku południowo-wschodnim na Czarne Działy (797 m). Z nich jeszcze 500 m w dotychczasowym kierunku, po czym na rozwidleniu dróg silnie w prawo stromo do drogi, którą w prawo ok. 1000 m na zachód do rozgałęzienia. Skręcamy w lewo w dół na południe na drogę do Słemia — 1200 m od rozgałęzienia. Teraz drogą skręcającą w prawo ok. 200 m, po czym po przejściu przez most skręcamy z drogi w lewo na południowy wschód i po 15 min. wchodzimy w las, którym dochodzimy do skrzyżowania ścieżek na południowo-zachodnim stoku Kościanki (700 m). Stąd skręcamy w prawo na południe i podchodzimy na kotę 758; tu odchodzą

letnie znaki czerwone do Pewli, którymi skręciwszy w prawo (potem bez znaków) przez Baków (766 m), Zwaliska (757 m) i Janicową Górę (698 m) zjechać można do Jeleśni (od koty 758 — 50 min.).

Stąd zjazd w kierunku południowo-wschodnim do drogi Jeleśnia — Sucha, którą przekraczamy i przez niski grzbiet zjeżdżamy do stacji kolejowej Hucisko.

174

Zjazd do Okrajnika przez Łysinę (2¾ godz. — letnie znaki niebieskie, potem bez znaków)

Ze szczytu w kierunku południowo-zachodnim drogą 171, po czym 172 do małej polanki.

Teraz w kierunku południowo-wschodnim przez las na Łamaną Skalę (898 m), z której zjazd na rozległą polanę z osiedlem Gibaszów. Przez osiedle idziemy w kierunku zachodnim. Wkroczywszy znów w las zjeżdżamy początkowo na południowy zachód, zaś po 400 m od polany skręcamy silnie w kierunku zachodnim i przez las oraz halizny grzbietowe (piękny widok na główny grzbiet Beskidu Małego, dolinę Kocierza oraz Beskid Wysoki!) na rozległą polanę ciągnącą się pod Ściszków Groń (779 m). Zjeżdżamy nieco w lewo do ciekawego osiedla Łysina, z charakterystycznym budownictwem ludowym. Obok domów zjeżdżamy w kierunku południowo-zachodnim do Okrajnika (z Leskowca 2½ godz.). Skręciwszy drogą w prawo mamy jeszcze 3 km do letnich znaków niebieskich do Starego Żywca, którymi jeszcze 2 km do przystanku autobusowego lub dalej drogą na południe jeszcze 2½ km do Żywca.

175

WYCIECZKI GRZBIETOWE

*Leskowiec — Madohora — Przełęcz Kocierska — Cisownik — Porąbka (5½ godz. — letnie znaki czerwone)**

Podejście na Leskowiec jednym z opisanych szlaków, po czym drogą 171 na rozwidlenie dróg przez Madohorę (z Leskowca 1¼ godz.).

Następuje podejście za letnimi znakami czerwonymi i żółtymi, przechodzimy tuż pod kulminacją szczytową Madohory (934 m), po czym zjeżdżamy skracając ku zachodowi,

176

przez halę Na Przykrej — w Przełęcz Zakocierską. Z przełęczy na północny zachód podejście na Potrójną (888 m, stąd można zjechać za letnimi znakami żółtymi, które tu odchodzą halami na północny zachód przez Jawornicę (834 m), w końcu stromym wądrożem do Targanic i Andrychowa (z Potrójnej $1\frac{1}{2}$ godz.).

Z Potrójnej w kierunku południowo-zachodnim, falującym grzbietem zjeżdżamy na Przełęcz Kocierską (718 m), z Madohory 1 godz.

Przekroczywszy gościniec, podchodzimy łagodnie przez las do gajówki (ok. 15 min. z przełęczy), gdzie łączymy się z drogą 157.

Teraz drogą 157 podejście przez Wielką Górę, Cisownik i drogą 155 na Kiczere, z której zjazd drogą 156 do Porąbki (od gajówki na Kocierzu $2\frac{1}{4}$ godz.).

BIBLIOGRAFIA

- Midowicz i Augustynowicz, Przewodnik narciarski po Beskidzie Zachodnim (Kraków, 1928),
Sosnowski K., Przewodnik po Beskidach Zachodnich, tom I — Beskid Śląski i Żywiecki (Kraków, 1948),
Lenartowicz-Tobiczyk, Beskid Śląski, Żywiecki i Mały „Kraj“, 1951,
Lenartowicz St., Biała, Bielsko, Mikuszowice (Kraj, 1951),
Praca zbiorowa, Na nartach (Kraj, 1951),
Ziomba St., Istebna, Kubalonka (Kraj, 1952).

SPIS RZECZY

	str.
WIADOMOŚCI OGÓLNE	3
Położenie i ukształtowanie	3
Warunki śniegowe i atmosferyczne	3
Komunikacja	5
Turystyka narciarska i wczasy	6
Objaśnienia i skróty	7
BESKID ŚLĄSKI	9
PUNKTY WYJŚCIOWE	9
GRUPA RÓWNICY	15
Równica. Podejście z Ustronia (1—3)*. Podejście z Brennej (4—5). Zjazd do Polany (6). Zjazd do Polany (7). Zjazd do Wisły przez Orłową (8—10). Zjazd do Dziechcinki przez Kamienny (11—12).	
GRUPA CZANTORII I STOŻKA	19
Czantoria Wielka. Podejście z Ustronia przez Małą Czantorię (13). Podejście z Ustronia przez Poniwiec (14). Zjazd do Polany (15—16). Zjazd do Wisły doliną Jawornika (17) Stożek Wielki. Podejście z Dziechcinki przez Jurzyków (18—20). Podejście z Głębców przez Łabajów (21—22). Zjazd do Dziechcinki przez Kobylą (23). Zjazd do Głębców przez Mrażnicę (24). Zjazd do Istebnej przez Wilcze (25—26).	
GRUPA BARANIEJ GÓRY	22
Barania Góra. Podejście z Istebnej (27—29). Podejście z Milówki przez Kamesznicę (30—32). Podejście z Głębców przez Kubalonkę i Stecówkę (33—35). Zjazd przez Gańczorkę i Ochodzitą do Zwardonia (37). Zjazd do Milówki przez Jaworzynę (38). Zjazd do doliny Białej Wiselki przez Równe (39). Zjazd ze schroniska na Przysłopiu do Głębców przez Czarne i Kubalonkę (30—44). Zjazd do Węgierskiej Górki przez Gliwne (45—47). Zjazd do Milówki przez Kopiec Cienków (48—49).	
GRUPA SKRZYCZNEGO	28
Skrzyczne. Podejście ze Szczyrku przez Jaworzynę (50—56). Podejście ze Szczyrku przez Podskrzyżeńska (57—58). Podejście z Buczkowic przez Skalitą (59). Zjazd do Szczyrku narciarską (60). Zjazd do Szczyrku trasą zjazdową wyczynową I i II (61—62). Zjazd przez Małe Skrzyczne do Górnego Szczyrku (63—65). Zjazd do Szczyrku przez Malinowską Skatę i Salmopol (66—69). Zjazd do Lipowej (70—71). Zjazd do Lipowej przez Malinowską Skatę (72—73). Zjazd do Lipowej przez Magurkę Wiślańską, Muronkę i Ostre (74—75).	

* Cyfry oznaczają szlaki.

GRUPA KLIMCZOKA

35

Białnia, Podejście z Jaworza Górnego (76—77). Zjazd do Jaworza przez Należ (78—79). Zjazd do Brennej (80). Zjazd do Wapiennicy (81—82).

Klimczok i Magura, Podejście z Olszówki Górnej (83—92). Podejście z Wapiennicy przez Szyndzielnię (93). Podejście z Bystrej torem saneczkowym (94—96). Podejście ze Szczyrku (97—99). Zjazd do Olszówki narciostadą I (100—104). Zjazd do dolnej stacji PKL narciostadą II (105—106). Zjazd do Parku Ludowego przez Słoną Górę (107—110). Zjazd przez Magurę do Bystrej i Parku Ludowego (111—116). Zjazd do Szczyrku polanami (117—120). Zjazd przez Magurę do doliny Białej i Szczyrku (121—122).

WYCIECZKI GRZBIETOWE

45

Ustroń — Czantoria Wielka — Soszów — Stożek — Kubalonka (123—125). Ustroń — Równica Malinka — Przełęcz Selmopolska — Kotarż — Klimczok — Białnia (126—128).

BESKID MAŁY

47

PUNKTY WYJSCIOWE

47

Straconka. Na linii kolejowej Bielsko-Żywiec (Łodygowice, Wilkowice, Mikuszowice, Leszczyny). Na linii kolejowej Bielsko-Wadowice (Kozy, Andrychów, Wadowice). Na linii kolejowej Wadowice-Sucha (Czartak, Mucharz, Skowce, Sucha). Na linii kolejowej Żywiec-Sucha (Pewel Mała, Hucisko, Lachowice). W dolinie Soly (Czernichów, Międzybrodzie Lipnickie, Porabka).

GRUPA CZUPEŁA, MAGURKI I GRONICZEK

49

Czupel. Podejście ze Straconki (129—131). Podejście z Międzybrodzia Lipnickiego (132). Podejście z Wilkowic (113). Podejście z Łodygowic (134). Zjazd do Straconki przez Rogacza (135—136). Zjazd do Mikuszowic (137—138). Zjazd do Czernichowa przez Suchy Wierch (139—140). Zjazd do Międzybrodzia Żywieckiego przez Suchy Wierch (141). Zjazd do Międzybrodzia Lipnickiego przez Przegibek (142—143). Hrobacza Łąka. Podejście ze Straconki przez Gałki (144—147). Podejście z Bielska-Białej przez Lipnik (148). Zjazd przez Nowy Świat do Międzybrodzia Lipnickiego (149). Zjazd do Międzybrodzia Kobiernickiego (150). Zjazd do Straconki przez Przegibek (151—152). Zjazd do Kóz (153).

GRUPA KICZERY, CISOWNIKA I LESKOWCA

56

Kiczera. Podejście z Czernichowa przez Jaworzynę (154—155). Zjazd do Porabki (156). Zjazd do Andrychowa (157—159). Leskowice. Podejście z Wadowic przez Ponikiew (160—162). Podejście z Mucharza przez Królową Wyżnią (163—165). Podejście z Suchej przez Żurawicę (166). Podejście z Lachowic (167). Zjazd przez Królową Wyżnią do Czartaka (168). Zjazd do Andrychowa przez Gancarz (169). Zjazd przez Makową Górę do Skawiec (170). Zjazd do Huciska przez Madohorę i Slemień (171—174). Zjazd do Okrajnika przez Łysinę (175).

WYCIECZKI GRZBIETOWE

61

Leskowice — Madohorę — Przełęcz Kocierska — Cisownik — Porabka (176).